

วารสาร วิชาการ

ปีที่ 20 ฉบับที่ 3
เดือนกรกฎาคม - กันยายน 2560

บทบรรณาธิการ

วันที่ 12 สิงหาคมของทุกปี เป็นวันแม่แห่งชาติ ตรงกับวันคล้ายวันพระราชสมภพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 โดยจัดขึ้นเพื่อระลึกถึงพระคุณของแม่ ผู้มอบความรัก และความเสียสละอันยิ่งใหญ่โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน และได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานคำขวัญวันแม่ ปี 2560 “สอนให้ลูกเรียนรู้สู่ปัญหา พัฒนาด้วยตนจนเติบโตใหญ่ เพราะคนแกร่งจะก้าวได้ยาวไกล เพื่อมาเป็นกำลังไทยให้แข็งแรง”

วารสารวิชาการฉบับนี้ จึงนำเสนอบทความที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และนวัตกรรมการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียน และบริบทของแต่ละสถานศึกษา ได้แก่ “การสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในโรงเรียนสุขภาวะ” เป็นการนำเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ โดยนำผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วม “กระบวนการเรียนรู้แบบฝังรู้ Active Learning” เป็นการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผ่านเกมการศึกษา “ศึกษานิเทศก์ผู้ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยประสบผลสำเร็จ: การพัฒนาการอ่านออกเขียนได้แพรวา โมเดล (PRAEWA MODEL)” เป็นการถ่ายทอดแนวคิด แรงบันดาลใจในการทำงานและสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้

นอกจากนี้ยังมีบทความอื่น ๆ ได้แก่ “การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน” “ถอดบทเรียนการศึกษาค้นคว้าอิสระ กิจกรรมเรื่องบุญเราบันดาล” “การเรียนรู้คณิตศาสตร์จากรูปธรรมสู่นามธรรมด้วยการแก้ปัญหาแบบยืดหยุ่น (Flexible Problem Solving)” และ “กลับด้านชั้นเรียน...นวัตกรรมการศึกษาที่น่าทึ่งลอง”

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่มากนักน้อย และขอขอบคุณที่ท่านได้ให้ความสนใจติดตามวารสารวิชาการอย่างต่อเนื่อง แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า

สารบัญ

2 | การสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัว
และชุมชนในโรงเรียนสุภาพะ

16 | กระบวนการเรียนรู้แบบฝังรู้
Active Learning

36 | ศึกษาวิเคราะห์ผู้ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย
ประสบผลสำเร็จ: การพัฒนาการอ่านออกเขียนได้
แพรวา โมเดล (PRAEWA MODEL)

56 | การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน
เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

64 | ถอดบทเรียนการศึกษาค้นคว้าอิสระ
กิจกรรมเรื่องบุญเราบันดาล

78 | การเรียนรู้คณิตศาสตร์จากอุปสรรคนามธรรม
ด้วยการแก้ปัญหาแบบยืดหยุ่น
(Flexible Problem Solving)

86 | กลับด้านชั้นเรียน...
นวัตกรรมการศึกษาที่น่าทดลอง

2

การสร้างการมีส่วนร่วมของครอบครัว และชุมชนในโรงเรียนสุภาพะ

นายกัมพล เจริญรักษ์

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

บทนำ

การดำเนินงานโรงเรียนสุภาพะเริ่มต้นการพัฒนาจากผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน คือ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน กรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้บริหาร และครู ซึ่งถือว่าเป็น “เจ้าของโรงเรียนร่วมกัน” และมีเป้าหมายอยู่ที่ตัวนักเรียน โดยนำหลักความเสมอภาคเข้ามาสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและต่อเนื่องไม่ผูกติดอยู่กับผู้ใดผู้หนึ่ง และใช้กระบวนการทางปัญญาในการขยายวงการเรียนรู้ไปสู่เครือข่าย และสร้างกระบวนการให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ขึ้นในสังคม เพื่อปฏิรูปการศึกษาโดยสังคมมีส่วนร่วมมากที่สุด และทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Interactive Learning) คือ ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารและครู โดยใช้ตัวชี้วัดและเกณฑ์ของการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นเครื่องยืนยันสภาพจริงของโรงเรียน และเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้โรงเรียนสร้างกระบวนการพัฒนาคุณภาพของตนเอง ซึ่งการเรียนรู้ร่วมกันนี้จะต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการของการพัฒนา โดยอาศัยแนวคิดสำคัญ คือ แนวคิดเชิงยุทธศาสตร์เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมสร้างแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียน (School Improvement Plan : SIP) แนวคิดเชิงระบบเพื่อออกแบบกระบวนการทำงานในโรงเรียนให้เกิดความยั่งยืนและการเรียนรู้โดยการทำงานเป็นทีม

องค์ประกอบของโรงเรียนสุภาพะ มี 5 องค์ประกอบคือ 1) ผู้เรียนเป็นสุข 2) โรงเรียนเป็นสุข 3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข 4) ครอบครัวเป็นสุข 5) ชุมชนเป็นสุข สามารถเขียนแผนภาพความสัมพันธ์ของโรงเรียนสุภาพะ ดังนี้

จากแผนภาพความสัมพันธ์ของโรงเรียนสุภาพะ จะเห็นได้ว่าด้านครอบครัวเป็นสุข และด้านชุมชนเป็นสุข เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วม โรงเรียนต้องได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจให้ผู้เกี่ยวข้อง คือ ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร และครูสามารถร่วมกันพัฒนาและบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Development and Management : SBM) โดยปรับเปลี่ยนวิถีคิดจากการรอรับนโยบายและการสั่งการจากต้นสังกัดเป็นการรับผิดชอบบริหารจัดการด้วยตัวเองมากขึ้น ตั้งแต่กำหนดเป้าหมาย วางนโยบาย จัดหางบประมาณ ดำเนินการ และประเมินผล ภายใต้การตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนและมุ่งเน้นการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนตามสภาพจริง (Authentic School Improvement) โดยเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวและชุมชน 2 ส่วน คือ

- 1) เสริมสร้างพลังอำนาจผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Empowering Stakeholder) ให้ผู้ปกครอง ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร และครู สามารถร่วมกันพัฒนาและบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนด้วยคณะกรรมการเป็นกลไกสำคัญและปรับเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นคณะที่ปรึกษา (Advisory Board) ให้มีลักษณะการทำงานเป็นคณะผู้บริหารมากขึ้น
- 2) ปรับปรุงระบบการทำงานและเงื่อนไขการทำงานในโรงเรียน โดยเน้นการสร้างมาตรฐานการทำงานทั้งในด้านมาตรฐานกระบวนการ มาตรฐานผลลัพธ์ การสร้างระบบการประกันคุณภาพ และการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องภายในโรงเรียน

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในโรงเรียน

ท่าอย่างไรที่จะทำให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน เป็นคำถามที่ไม่มีลำดับขั้นตอนที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับการทำงานของผู้บริหารหรือตามบริบทของชุมชน แต่จากการถอดบทเรียนโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปรย ซึ่งเป็นหนึ่งในโรงเรียนสุภาพะ สามารถสรุปหลักการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

1. สร้างศรัทธา

เป็นจุดเริ่มต้นจากผู้บริหารที่จะสร้างศรัทธาให้กับชุมชนให้ได้ เพื่อให้ครอบครัวและชุมชนเชื่อมั่นว่าเราจะพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เช่น โรงเรียนหนึ่งมีครูตี๋มเหล้าในโรงเรียน การสอนก็ไม่เต็มที่ ทำให้ขาดความศรัทธาจากชุมชน แต่พอผู้บริหารใหม่ย้ายมา แล้วประกาศว่าจะให้โรงเรียนเป็นเขตปลอดเหล้า และได้ดำเนินการโดยมีวิธีการต่าง ๆ จนสามารถทำได้สำเร็จ ครอบครัวและชุมชนเห็นว่าผู้บริหารทำได้จริง จึงมีความศรัทธาต่อผู้บริหาร แล้วเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนมากขึ้น เป็นต้น

2. จริงใจและมุ่งมั่นต่องานที่ทำ

ข้อนี้คือลักษณะของผู้บริหารที่จะนำพาองค์กรเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ต้องมีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน จริงใจต่อครอบครัวและชุมชน จริงใจต่องานที่ทำด้วยความมุ่งมั่นต่องานในหน้าที่ของตนเอง เมื่อครอบครัวและชุมชน ตลอดจนผู้ร่วมงานในโรงเรียนรับรู้ถึงความจริงใจและมุ่งมั่นในการทำงาน จะเป็นจุดเชื่อมโยงให้ทุกคนเริ่มมีความเชื่อและศรัทธาว่าผู้บริหารจะสามารถพัฒนาโรงเรียนไปในทางที่ดีขึ้นได้

3. ทำให้เห็น

ก่อนที่จะเราจะขอความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชนเพื่อมาพัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เราต้องทำให้ครอบครัวและชุมชนเห็นว่าเราทำจริงด้วยความตั้งใจเพื่อพัฒนาโรงเรียน โดยมีเป้าหมายหลัก คือ “ตัวผู้เรียน” บางครั้ง ถ้าเราต้องการขอความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน แต่ไม่ยอมทำให้ครอบครัว ชุมชนเห็นก่อนว่าเราทำจริง ครอบครัว ชุมชนก็จะยังไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมมากนัก ดังนั้น การลงมือทำให้เห็นก่อนที่จะขอความร่วมมือจึงเป็นสิ่งที่นักบริหารไม่ควรมองข้าม

4. ให้เกียรติกับทุก ๆ คน

ถ้าผู้บริหารให้เกียรติกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคคลทั่ว ๆ ไป ด้วยความเสมอภาค จะทำให้ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนกล้าที่จะเข้ามาในโรงเรียน มากยิ่งขึ้น ผู้บริหารต้องสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกกับทุก ๆ คน เปิดโอกาสให้ครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วม คิดวางแผนร่วมทำและร่วมภาคภูมิใจ ในความสำเร็จเป็นองค์กรแห่งความสุข มีใครเข้ามาในโรงเรียนก็ช่วยกันต้อนรับ ถามไถ่ ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้เกียรติทุก ๆ คน ลดความเป็น “สถานทีราชการ” ลง แต่ร่วมกัน ทำให้เป็นโรงเรียนของทุกคนและทุกคนเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกัน จะทำให้เกิด ความประทับใจแก่ผู้ที่เข้ามาในโรงเรียน ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน ก็จะกล้า เข้ามาในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ความร่วมมือต่าง ๆ ก็จะมีมากขึ้นตามมา

5. ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ

ถ้าทำตามข้อที่ 1 - 4 มาแล้วทั้งหมดเชื่อมั่นว่าครอบครัว ชุมชนย่อมเกิด ความศรัทธา เชื่อมั่นในตัวครู ผู้บริหารและโรงเรียนมากยิ่งขึ้นและต้องพิสูจน์ จากการทำให้เห็นอีกว่าผู้บริหารพาทีมงานในโรงเรียนลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ ตลอดจนผู้บริหารและคณะครูให้เกียรติทุกคน ด้วยความเสมอภาค ติดต่องานต่าง ๆ ด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชนกล้าเข้ามาโรงเรียนมากขึ้น ไม่ใช่แค่มาส่งลูกหลาน และโรงเรียนยังสามารถ เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นที่พึ่งของครอบครัว ชุมชนได้ ผู้บริหารก็ต้องนำครอบครัวและ ชุมชนมาช่วยพัฒนาโรงเรียนโดยการร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมทำตามแผน ให้สำเร็จ รวมทั้งชื่นชมความสำเร็จร่วมกัน เช่น เริ่มจากกรรมการสถานศึกษา คณะที่ปรึกษา ผู้ปกครองเครือข่าย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น โดยเชิญมาร่วมคิด ร่วมวางแผน แล้วกำหนดการพัฒนาร่วมกัน เช่น การพัฒนาโรงเรียนด้านสภาพแวดล้อม ปรับภูมิทัศน์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นต้น

6. การสื่อสารความสำเร็จและร่วมชื่นชมยินดี

เมื่อดำเนินการพัฒนาโรงเรียนด้วยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนแล้ว ทุกคนที่มีส่วนร่วมจะมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหารต้องมีวิธีการสื่อสารที่ทำให้ครอบครัว ชุมชนได้รับรู้ว่าทำอะไรสำเร็จไปบ้าง และร่วมกันชื่นชมยินดีในสิ่งที่เราร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน และร่วมกันทำจนประสบผลสำเร็จ เช่น การรายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนให้กรรมการสถานศึกษา กรรมการที่ปรึกษา ผู้ปกครองนักเรียนทราบว่า ในปีการศึกษาที่ผ่านมาเราทุกคนได้ร่วมกันพัฒนาโรงเรียนอะไรบ้าง ผลเป็นอย่างไร การถอดบทเรียนร่วมกันระหว่างคณะครู ตัวแทนผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนนักเรียน เป็นต้น วิธีการสื่อสารทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการใช้ภาษาง่าย ๆ ที่ชุมชนเข้าใจได้ และเปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นต่อความสำเร็จนั้นด้วย

ผลที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน

จากการสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครองนักเรียนเมื่อโรงเรียนได้ดำเนินการพัฒนาโรงเรียนสุภาพะในโรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปรย เช่น

สัมภาษณ์จากผู้ปกครอง

“...ชุมชนและโรงเรียนมีการให้ความสำคัญและแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากขึ้น...”

“...โรงเรียนของเราระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครองเรียนรู้ร่วมกัน มีความเข้าใจกันมากขึ้น มีความกระตือรือร้นและร่วมมือกันพัฒนา...”

“...เด็กไม่เคยไหวพ่อแม่ก็ทำให้เด็กรู้จักทำ เพราะการเรียนการสอนของคุณครู และนักเรียนทำให้เด็กรู้จักเอาตัวรอดสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้...”

สัมภาษณ์จากครู

“...ผู้ปกครองนักเรียนมีการเข้ามาพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาของบุตรหลานของตนเองเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน มีการสอนการบ้านบุตรหลาน เอาใจใส่ต่อบุตรหลานมากขึ้น ซึ่งบ่งบอกถึงผู้ปกครองนักเรียนเห็นความสำคัญและตระหนักในการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษายิ่งขึ้น...”

“...สังเกตจากจำนวนนักเรียนมาโรงเรียนในแต่ละวันมากกว่าเดิม ไม่ขาดเรียน มีการส่งการบ้านมากขึ้น แสดงว่าผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับนักเรียนมากขึ้น ผู้ปกครองมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน มาช่วยสอน มาเป็นวิทยากร ครูและผู้ปกครองนักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น จึงได้ร่วมกันวางแผนหรือให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน เพื่อทำให้นักเรียนซึ่งเป็นลูกเป็นหลานได้มีความรู้ มีความประพฤติที่ดีขึ้น...”

“...ผู้ปกครองมาเป็นวิทยากรในการจัดการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น มีปัญหาการทะเลาะวิวาทน้อยลง ผู้ปกครองนักเรียนเข้าใจในตัวนักเรียนมากขึ้น เกี่ยวกับเรื่องการเรียนหรือเรื่องพฤติกรรมต่าง ๆ...”

ผลจากการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนอย่างต่อเนื่อง ปรากฏผลต่าง ๆ มากมาย สามารถสรุปได้ ดังนี้

- ครอบครัวและชุมชนตระหนักในการมีส่วนร่วมในการศึกษามากขึ้น
- ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินช่วยเหลือและเป็นวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ครอบครัวและชุมชนชื่นชมให้กำลังใจบุตรหลาน
- ครอบครัวและชุมชนลดการเปรียบเทียบ แต่จะสนใจพัฒนาการของบุตรหลาน
- เด็กเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ครอบครัวและชุมชนเปลี่ยนไปสู่การมีสุขภาวะมากขึ้น
- กรรมการสถานศึกษา คือ บุคคลสำคัญที่เชื่อมต่อระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน
- ครอบครัวและชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา ร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จของโรงเรียน
- ครอบครัวและชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกัน
- ครอบครัวและชุมชนรักโรงเรียนและช่วยกันปกป้องผลประโยชน์ของโรงเรียน
- ครอบครัวและชุมชนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาโรงเรียนและมีความภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

สอนผู้ปกครองนักเรียน : โรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปรย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<https://www.youtube.com/watch?v=1vsOz62Ygsk&t=1s>

โรงเรียนสุขภาวะ : โรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปรย (Thai PBS “เสียงประชาชน
เปลี่ยนประเทศไทย”). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: [https://www.youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=4zZcZA1ZZ6A&t=30s)

[/watch?v=4zZcZA1ZZ6A&t=30s](https://www.youtube.com/watch?v=4zZcZA1ZZ6A&t=30s)

สอนน้อย เรียนมาก (teach less learn more) : โรงเรียนบ้านทุ่งยาวคำโปรย.

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: [https://www.youtube.com/watch?v=](https://www.youtube.com/watch?v=58BQRlsJakY)

[58BQRlsJakY](https://www.youtube.com/watch?v=58BQRlsJakY)

กระบวนการเรียนรู้แบบฝังรู้ Active Learning

นางมาลัย ทัพพณี

ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดดอนคา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

กระบวนการเรียนรู้แบบฝังรู้ Active Learning

การจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยการบูรณาการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนจากผู้สอน (teacher) ให้เป็นโค้ช (coach) และผู้นำกระบวนการเรียนรู้ (facilitator) นอกจากนั้นยังเปลี่ยนห้องเรียน จากห้องเรียนแบบ classroom เป็นพื้นที่การเรียนรู้ learning studio ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ประชุม พื้นที่ปฏิบัติการ พื้นที่เทคโนโลยีสารสนเทศ และพื้นที่สนทนาการมีการใช้กระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้แบบฝังรู้ Active Learning (AL) ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom (Bloom's Taxonomy) การเรียนการสอน Problem-based Learning (PBL) การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยตามแนวทางพัฒนาการทางสมอง Brain-based Learning (BBL) ในการจัดการเรียนการสอนที่กล่าวมาทุกกระบวนการ ครูจะประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ด้วยกระบวนการ After Action Review (AAR) จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะความสามารถในการอ่าน การคิดและการเขียน จัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะให้แก่นักเรียน มากกว่าการมอบความรู้ โรงเรียนวัดดอนคาได้นำวิธีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จาก Professional Learning Community (PLC) หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ ของครูมืออาชีพ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกวันศุกร์ และสรุปร่วมกันกับเพื่อนครู โดยมีกติการ่วมกันดังนี้ 1) เล่าประสบการณ์ของตนเอง (Story telling) 2) ฟังอย่างตั้งใจ (deep listening) 3) แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (sharing) และ 4) สะท้อนการเรียนรู้ (reflection)

นอกจากนั้นโรงเรียนวัดดอนคา ใช้ห้องสมุดเป็นแกนในการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ที่เน้นกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านที่หลากหลาย โดยเฉพาะกิจกรรม “ส่งเสริมการอ่าน ผ่านเกมการศึกษา” ด้วย 6 ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมการอ่าน ผ่านเกมการศึกษา และในการส่งเสริมการอ่าน ยังเข้าถึงชุมชนโดยเฉพาะกิจกรรม “จักรยานความรู้ คู่การอ่าน สานสัมพันธ์ชุมชน”

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผ่านเกมการศึกษา ที่มาและความสำคัญ

ในอดีตของกระทรวงศึกษาธิการ ได้พยายามส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยมาโดยลำดับก็ตาม ที่ผ่านมา ความสามารถอ่านเขียนภาษาไทยของเด็กและเยาวชนไทย ถือเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่หลายฝ่ายห่วงใย และสะท้อนเป็นกระแสสังคมอยู่เนื่อง ๆ ที่พบว่า นักเรียนปกติที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บางคนยังอ่านเขียนไม่คล่อง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาบางคนมีปัญหาเรื่องความเข้าใจการอ่าน และความอ่อนด้อยเรื่องการเขียน หรือผู้จบระดับอุดมศึกษาบางคน ความสามารถทางภาษายังไม่เพียงพอแก่การปฏิบัติงาน คนไทยจำนวนไม่น้อยไม่ตระหนักในคุณค่าภาษาไทย มีผู้สนใจเรียนรู้ภาษาไทยให้ลึกซึ้งและแตกฉานน้อยมาก ประกอบกับรายงานขององค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2550) พบว่า แม้ประเทศไทยจะมีอัตราการรู้หนังสือสูงสุดประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่คนไทยยังมีความสามารถระดับต่ำในการเข้าใจเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้งานในสังคมที่ซับซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ที่ระบุว่า ปัญหาคุณลักษณะนักเรียนที่สำคัญคือ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) รายงานว่า นักเรียนไทยที่มีอายุ 15 ปี จำนวนร้อยละ 37 มีความสามารถในการอ่านต่ำมาก ย่อมส่งผลให้การเรียนวิชาอื่น ๆ อ่อนด้อยตามไปด้วย รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกระดับ มีผลบ่งชี้ว่า การเรียนการสอนยังต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาของชาติและเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้

จากความสำคัญการอ่านออกเขียนได้ และผนวกกับประสบการณ์ของผู้ศึกษาได้สอนวิชาภาษาไทย ในโรงเรียนวัดดอนคา มาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี พบว่า นักเรียนที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการอ่าน การเขียน จะส่งผลให้นักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จในการเรียนวิชาอื่น ๆ ไปด้วย จึงเป็นสาเหตุให้ผู้ศึกษาคิดวิธีในการพัฒนาการอ่านและเขียนของนักเรียนขึ้นตั้งแต่ในปีการศึกษา 2556 โดยนำเกมการศึกษาที่คิดค้นหรือดัดแปลงขึ้น ข้อเสนอว่านักเรียนที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการอ่าน และการเขียนมีดังนี้

1. อ่านไม่ออก เพราะนักเรียนไม่ได้รับการฝึกอ่านเป็นคำ ๆ ที่เป็นประจำทุกวัน และไม่มีนิสัยรักการอ่าน
2. เขียนไม่ได้ เพราะนักเรียนไม่ได้รับการฝึกเขียนเป็นประจำทุกวันจึงทำให้เขียนสะกดคำผิด เขียนผิด อาจเป็นเพราะไม่ทราบความหมายของคำและเขียนผิดเพราะออกเสียงผิด

จากความสำคัญ และความจำเป็นในการแก้ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เกมการศึกษาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านขึ้น เพราะเกมการศึกษา คือ กิจกรรมการเล่นที่ช่วยพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม มีกฎกติกาในการเล่น เหมาะสมสำหรับใช้ในการส่งเสริมพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่น มีความสนุกสนานจากการเล่น มีกระบวนการในการเล่นจากสื่อตามชนิดของเกมประเภทต่าง ๆ

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน นักเรียนสามารถเล่นคนเดียวและเล่นเป็นกลุ่มได้ เกมการศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจตั้งใจในการร่วมกิจกรรม มากกว่าการเรียนการสอนเนื้อหาแบบบรรยายหรืออธิบาย เนื่องจากเกมการศึกษาจะทำให้เด็กสนุกสนาน ขณะเดียวกันก็จะช่วยให้เด็กจดจำได้แม่นยำอีกด้วย และสามารถแก้ปัญหาให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นได้ และช่วยให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมด้านความพึงพอใจในการเรียนภาษาไทยได้ดีขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว โรงเรียนวัดดอนคาจึงได้จัดกิจกรรม “ส่งเสริมการอ่าน ผ่านเกมการศึกษา” โดยสร้างเกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะการอ่านที่หลากหลาย ฝึกทักษะการอ่านและการเขียนจากเกมการศึกษาต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การส่งเสริมพัฒนาทักษะการอ่าน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ มีนิสัยรักการอ่าน รักการเรียนรู้ อย่างยั่งยืน
2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการอ่าน การเขียน ผ่านกิจกรรม การเล่น
3. เพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการร่วมกิจกรรมและ เรียนรู้อย่างมีความสุข
4. เพื่อให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ คิดต่อยอด จากเกมที่เรียนรู้
5. เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการปฏิบัติตามกฎกติกาในการเล่น ยอมรับการแพ้หรือชนะ
6. เพื่อให้นักเรียนเกิดความภูมิใจในความสามารถของตนเอง

การดำเนินงาน

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านผ่านเกมการศึกษานี้ ได้จัดทำขึ้นจากการ ร่วมมือของทุกฝ่าย นำโดยทีมงานยุวบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนวัดดอนคา และชุมชนรักการอ่าน ตลอดจนนักเรียนที่สนใจทุกคน เกมการศึกษานี้คิดค้นและ จัดทำขึ้นโดยนักเรียน ซึ่งเป็นเกมที่นักเรียนให้ความสนใจ ประกอบไปด้วยเกมการ ศึกษาหลากหลายชนิด และอีกส่วนหนึ่งจากกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ด้วย “6 ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้สู่การอ่าน ผ่านเกมการศึกษา” ของนักเรียน ชั้น ป.4 - 6

ภาพแสดง “6 ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ สู่การอ่าน ผ่านเกมการศึกษา”

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผ่านเกมการศึกษา
“6 ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้สู่การอ่าน ผ่านเกมการศึกษา”
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ครูผู้สอน นางมาลัย ทัพพณี

.....

1. ชื่อกิจกรรม เกม “รู้ใหม่ว่า”

2. เวลาที่ใช้ 5 ชั่วโมง

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 รู้จักการคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้รับกับความรู้เดิมที่มีอยู่
- 3.2 รู้จักการค้นหาข้อมูล
- 3.3 ฝึกอ่านและจับใจความสำคัญ จุดเด่น การตั้งคำถามที่ดี

4. สื่อ/อุปกรณ์

เกม “รู้ใหม่ว่า”

5. กิจกรรมการเรียนรู้

การเตรียมกิจกรรม

5.1 ผู้สอนคิดตัวอย่างคำถามหลากหลายหมวด เช่น หมวดสัตว์ ประเทศ
คณิตศาสตร์ ศัพท์ภาษาอังกฤษ ชื่อบุคคล เป็นต้น

5.2 เขียนคุณสมบัติในกระดาษขนาด A4 คุณสมบัติละ 1 แผ่น (รวม 5 แผ่น)
โดยด้านหลังแต่ละแผ่นเขียนตัวอักษร A B C D และ E และเขียนคำถามในกระดาษ
อีกแผ่น (ดูตัวอย่างด้านล่าง)

5.3 เมื่อจะเริ่มกิจกรรมให้ติดคำถามและคุณสมบัติบนกระดาน โดยหันด้านที่
มีตัวอักษร A B C D และ E ออก

ตัวอย่างคำถาม หมวดสัตว์

- แผ่นคำถามรู้ใหม่ว่านี้คือสัตว์อะไร
- แผ่นคุณสมบัติ A มีปีก บินได้
- แผ่นคุณสมบัติ B มี 6 ขา
- แผ่นคุณสมบัติ C ส่งเสียงได้
- แผ่นคุณสมบัติ D ซื่อซึ้นตันด้วยตัว C
- แผ่นคุณสมบัติ E อยู่ใต้ดินนานกว่า 17 ปี
- แผ่นเฉลย จักจั่น

ตัวอย่างการติดแผ่นคุณสมบัติและแผ่นคำถาม

(แผ่นคำถาม)	รู้ใหม่ว่า นี้คือสัตว์ อะไร				
(แผ่นคุณสมบัติ - ด้านหน้า)	A	B	C	D	E
(แผ่นคุณสมบัติ - ด้านหลัง)	มีปีก บินได้	มี 6 ขา	ส่งเสียง ได้	ซื่อซึ้น ตันด้วย ตัว C	อยู่ใต้ดิน นานกว่า 17 ปี
(แผ่นเฉลย)	จักจั่น				

คำแนะนำในการคิดคำถาม

- ควรกำหนดคำตอบก่อน เช่น หมวดสัตว์ คำตอบคือ แมงป่อง
- จากนั้นเขียนคุณสมบัติเด่นของคำตอบ เช่น “มีพิษ” “สัตว์บก” “มีก้าม” “มีเปลือกแข็ง” “มีขามากกว่า 4 ขา”
- คุณสมบัติจะต้องไม่ซ้ำเฉพาะเจาะจงไปที่คำตอบโดยตรง เช่น “รั้วของชาติ” เนื่องจากจะทำให้รู้ว่า คำตอบคือ “ทหาร”
- ต้องระวังว่า ทั้ง 5 คุณสมบัติที่เลือก จะไม่ซ้ำเฉพาะเจาะจงไปที่คำตอบเดียว (ระวังว่า คำตอบอาจเป็น 2 คำตอบได้)

6. ขั้นตอนกิจกรรม

6.1 เลือกเกมการศึกษาที่สนใจ (Choose)

เลือกเกมที่เหมาะกับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 เลือกเกม “รู้ไหมว่า”

6.2 เตรียมความพร้อมของเกมและสถานที่ (Prepare)

นักเรียนเตรียมความพร้อมของเกมและสถานที่ (Prepare) ตามที่ตนเองสนใจ โดย

- 1) ผู้สอนติดแผ่นคำถามและแผ่นคุณสมบัติบนกระดาน
- 2) แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 - 6 คน แต่ละกลุ่มนั่งเป็นวง เพื่อให้ปรึกษาหารือกันได้จากนั้นกำหนดหมายเลขกลุ่มหรือตั้งชื่อกลุ่ม
- 3) แบ่งกระดานดำเป็นส่วน ๆ เท่ากับจำนวนกลุ่ม และเขียนหมายเลขกลุ่มบนกระดาน

6.3 ศึกษากฎและกติกาของเกมการศึกษา (Rules)

นักเรียนศึกษากฎและกติกาของเกมการศึกษา (Rules) เนื่องจากเกมการศึกษา มีกฎและกติกาที่แตกต่างกัน โดยผู้สอนอธิบายกติกา

- 1) แต่ละคำถามจะมีคุณสมบัติ 5 ข้อ ซึ่งคุณสมบัติทั้งหมดนี้จะนำไปสู่คำตอบ
- 2) เปิดคุณสมบัติทีละข้อ โดยวิธีจับสลาก

- 3) ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดว่า คำตอบคืออะไร โดยมีเวลาปรึกษากัน
ครั้งละ 30 วินาที
- 4) เมื่อบอกหมดเวลา ให้ส่งตัวแทนกลุ่ม ออกมาเขียนคำตอบที่กระดาน
- 5) ถ้ากลุ่มใดตอบถูก เมื่อเปิดคุณสมบัติข้อแรก จะได้ 5 คะแนน และ
กลุ่มอื่น ๆ จะได้ 0 คะแนน
- 6) ถ้าไม่มีกลุ่มใดตอบถูก จะเปิดคุณสมบัติข้อต่อไป และคะแนนจะลดลง
ครั้งละ 1 คะแนน
- ถ้าเปิดคุณสมบัติ 1 ข้อ แล้วตอบถูก ได้ 5 คะแนน
 - ถ้าเปิดคุณสมบัติ 2 ข้อ แล้วตอบถูก ได้ 4 คะแนน
 - ถ้าเปิดคุณสมบัติ 3 ข้อ แล้วตอบถูก ได้ 3 คะแนน
 - ถ้าเปิดคุณสมบัติ 4 ข้อ แล้วตอบถูก ได้ 2 คะแนน
 - ถ้าเปิดคุณสมบัติ 5 ข้อ แล้วตอบถูก ได้ 1 คะแนน
- 7) เล่นไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะมีกลุ่มใดตอบถูก

6.4 เล่นเกมการศึกษา (Play)

นักเรียนร่วมกันเล่นเกมการศึกษา (Play) พร้อมทั้งตั้งกฎและกติกาของเกม การศึกษานั้น ๆ โดย นักเรียนคิดกิจกรรมนี้ประมาณ 30 นาที จากนั้นสรุปคะแนน ที่แต่ละกลุ่มได้

คำแนะนำเพิ่มเติม

1) เพื่อกระตุ้นให้กิจกรรมนี้น่าสนใจ ผู้สอนควรดำเนินกิจกรรมคล้ายกับ พิธีกรรายการเกมโชว์

2) ถ้าเปิดคุณสมบัติที่ 1 แล้วมีกลุ่มใดตอบได้ ผู้สอนไม่ควรรีบเฉลย ควรจะ ชักชวนให้นักเรียนเปิดคุณสมบัติข้อต่อไป และกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์และ เชื่อมโยงคุณสมบัติที่เปิดว่า จะนำไปสู่ คำตอบอะไรได้บ้าง เมื่อนักเรียนทุกคนมั่นใจ ในคำตอบ จึงเปิดคุณสมบัติทั้งหมด

3) ถ้าเปิดคุณสมบัติได้ออกมาแล้ว มีคำตอบที่น่าสนใจ ผู้สอนควรอธิบาย เพิ่มเติม หรือถามคำถามให้นักเรียนตอบ เช่น คุณสมบัติ “มีขามากกว่า 4 ขา” นักเรียนอาจจะตอบว่า “แมงมุม” “แมลงวัน” ผู้สอนอาจให้ความรู้เพิ่มเติมว่า “แมง” มี 8 ขา และ “แมลง” มี 6 ขา เช่นอะไรบ้าง

4) เมื่อเปิดคุณสมบัติเพิ่มเติม ผู้สอนควรเน้นย้ำ ให้นักเรียนนำแต่ละ คุณสมบัติมาคิดเชื่อมโยง เพื่อนำไปสู่คำตอบ

6.5 ประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน (AAR)

นักเรียนและครูประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน (AAR) จากเกมการศึกษา
ที่เลือก

คำถามนำคิดในการประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน (AAR)

- 1) นักเรียนได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการเล่นเกมนี้
- 2) นักเรียนมีปัญหาอะไรบ้างในการเล่นเกมนี้

เมื่อนักเรียนเสนอปัญหาที่ตนเองพบในการเล่นเกมนี้ ครูจะให้เพื่อน ๆ
ร่วมกันหาวิธีแก้ปัญหา

6.6 ต่อยอดสร้างสรรค์เกมใหม่ (Creative Process)

นักเรียนต่อยอดสร้างสรรค์เกมใหม่ (Creative Process) โดยนำเกมที่นักเรียนได้เล่น หรือคิดดัดแปลงเป็นรูปแบบที่แตกต่าง จากการสร้างสรรค์เกมใหม่ นำมาใช้ในการเรียนการสอนในครั้งต่อไป ซึ่งยังสามารถนำไปใช้ในห้องสมุดและกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ต่อไป

จากเกม “รู้ใหม่ว่า” ที่เล่นด้วยกระดาษขนาด A4 เมื่อนักเรียนและครูประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน (AAR) ก็มีการต่อยอดได้เกมที่สร้างสรรค์ใหม่ จากกล่องกระดาษตกแต่งสีสันทื่นใจ เมื่อนำเกมดังกล่าวมาเล่นในครั้งใหม่ เมื่อถึงขั้นตอนที่ 5 นักเรียนและครูประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน (AAR) ก็มีการต่อยอดได้เกมที่สร้างสรรค์ใหม่ที่บูรณาการเข้ากับวิชาคอมพิวเตอร์ มีการต่อยอดได้เกมที่สร้างสรรค์ใหม่ เป็นเกม “รู้ใหม่ว่า” ที่ใช้โปรแกรม Microsoft Power Point จะเห็นได้ว่าเมื่อเราเปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ได้ค้นคว้าในสิ่งที่ตนเองสนใจ สิ่งที่ตนเองต้องการ เขาจะทำสิ่งนั้นออกมาได้ดี

เกม “รู้ใหม่ว่า” จาก กระดาษ A4

เกม “รู้ไหมว่า” จาก กล่องกระดาษตกแต่งสีสันให้น่าสนใจ

เกม “รู้ไหมว่า” จาก โปรแกรม Microsoft Power Point

7. สรุปกิจกรรม

7.1 ผู้สอนสรุปความรู้ที่ได้ในระหว่างทำกิจกรรม

7.2 เมื่อจบกิจกรรมแล้ว ผู้สอนและนักเรียนช่วยกันสรุปกิจกรรมว่า คำนวหาความรู้จากที่ได้บ้าง และมีวิธีการสรุปคุณสมบัติของแต่ละข้ออย่างไร

8. การวัดและประเมินผล

สังเกตการทำงานร่วมกันของนักเรียน

9. ข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรม

กิจกรรมนี้สามารถนำไปปรับใช้กับทุกรายวิชาได้ ขึ้นอยู่กับคำถาม และปรับความยากง่ายของคำถามให้ขึ้นอยู่กับระดับชั้นได้ (ความยากง่ายของคำถามที่ผู้สอนเตรียมไว้ในชั่วโมงแรก ในขณะที่ชั่วโมงที่ 2 นักเรียนจะเตรียมคำถามที่เหมาะสมกับระดับชั้นของตนเองมาใช้)

10. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

10.1 นักเรียนมีทักษะการอ่านและการเขียน ผ่านกิจกรรมการเล่น

10.2 นักเรียน มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

10.3 นักเรียนมีความรู้ มีนิสัยรักการอ่าน รักการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

10.4 มีเกมการศึกษาเป็นสื่อการเรียนรู้ตามความสนใจของเด็ก

10.5 เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการร่วมกิจกรรมและเรียนรู้อย่างมีความสุข

10.6 นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ คิดต่อยอดจากเกมที่เรียนรู้และเกิดความภูมิใจ

10.7 ผู้มีส่วนร่วมในการเล่นเกมนทั้งหมด มีความพึงพอใจต่อเกมการศึกษา ส่งเสริมการอ่าน

11. จุดเด่นของกิจกรรม

11.1 มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเน้นสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัวเด็กนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับวัย ซึ่งนำเกมการศึกษา เป็นสื่อซึ่งนักเรียนได้จัดทำกันอย่างสร้างสรรค์และมีจินตนาการ ในการถ่ายทอดความรู้เพื่อต่อยอดการเรียนรู้ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

11.2 กิจกรรมต่าง ๆ ล้วนมาจากยุวบรรณารักษ์ และชุมชนรักการอ่าน ช่วยกันคิดอย่างสร้างสรรค์เพื่อมีจุดมุ่งหมายส่งเสริมการอ่าน

11.3 เกมที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างหลากหลาย โดยนำเกมการศึกษาไปใช้ในกิจกรรม “จักรยานความรู้ คู่การอ่าน สานสัมพันธ์ชุมชน” ให้บริการชุมชนเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนรักการอ่าน

12. ข้อเสนอแนะ

12.1 ควรมีการกระตุ้นนักเรียนที่ยังไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ให้รางวัลพิเศษ ชมเชย เป็นต้น

12.2 จัดแสดงผลงาน สื่อส่งเสริมการอ่าน ของนักเรียนเพื่อทำให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานตนเอง

12.3 ควรให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการยกย่อง ชมเชย โดยการบริจาคของรางวัลหรือเชิญมาอบรางวัลหน้าเสาธง เป็นต้น

ภาพการจัดกิจกรรม เกม “บันไดงู นำรู้สู่คำราชาศัพท์”
ด้วย “6 ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ สู่การอ่าน ผ่านเกมการศึกษา”

1. เลือกเกมการศึกษาที่สนใจ (Choose)

2. ศึกษากฎและกติกาของเกมการศึกษา (Rules)

3. เตรียมความพร้อมของเกมและสถานที่ (Prepare)

4. เล่นเกมการศึกษา (Play)

5. ประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน (AAR)

6. ต่อยอดสร้างสรรค์เกมใหม่ (Creative Process)

ศึกษานิเทศก์ผู้ส่งเสริมและพัฒนากาเรียนการสอนภาษาไทย ประสบผลสำเร็จ: การพัฒนากาเรียนอ่านออกเขียนได้ แพรวา โมเดล (PRAEWA MODEL)

นางสาวดวงใจ บุญยะภาส

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นางศิริพร สุวรรณศรี

ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ

วันที่ 29 กรกฎาคมของทุกปี เป็นวันที่รัฐบาลได้ประกาศให้เป็นวันสำคัญ คือ “วันภาษาไทยแห่งชาติ” ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของวันดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการคัดเลือกศึกษานิเทศก์ผู้ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนภาษาไทย ประสบผลสำเร็จ เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ และเผยแพร่ผลงานของศึกษานิเทศก์ ผู้รับผิดชอบสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่ส่งเสริมและพัฒนากิจการเรียนการสอนภาษาไทยของโรงเรียนเป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จ เป็นที่ยอมรับต่อสาธารณชนโดยทั่วไป โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 จนถึงปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2560 นี้ มีศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานภาษาไทยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ส่งข้อมูลเพื่อขอรับการพิจารณาคัดเลือกจำนวนมาก โดยการประเมินประกอบด้วยการประเมินเอกสารในเบื้องต้น และประเมินเชิงประจักษ์ในพื้นที่จริง ด้วยการศึกษาวิธีการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทย โดยการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ผู้ขอรับการประเมิน การสอบถามผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อาทิ ผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา คณะศึกษานิเทศก์ คณะครู และเจ้าหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น รวมทั้งการพิจารณาสื่อ/นวัตกรรม และเอกสารพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยในบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ที่มีหน้าที่สำคัญในการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และพัฒนาครูผู้สอนภาษาไทยให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลจากการพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ได้มีมติมอบรางวัลอันทรงคุณค่า คือ “รางวัลศึกษานิเทศก์ผู้ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนภาษาไทยประสบผลสำเร็จ ระดับยอดเยี่ยม” ให้แก่

“นางสายรุ้ง น้อยนาจารย์” ศิกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในบทความนี้จะเป็นการถ่ายทอดแนวคิดแรงบันดาลใจในการทำงาน และสื่อ/นวัตกรรมที่สร้างสรรค์ผลงานเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย อันได้แก่ “แพรวา โมเดล (PRAEWA MODEL)” โดยมุ่งหวังว่าจะมีส่วนช่วยสร้างเสริมแรงบันดาลใจให้กับศิกษานิเทศก์ภาษาไทย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผ่านร่องรอยประสบการณ์การทำงานด้วยถ้อยคำบอกเล่าเรื่องราว ภาพถ่ายความทรงจำ และข้อมูลจากเอกสารที่บ่งบอกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยมาอย่างยาวนานของ “นางสายรุ้ง น้อยนาจารย์ ศิกษานิเทศก์ผู้ส่งเสริมและพัฒนารเรียนการสอนภาษาไทยประสบผลสำเร็จ ระดับยอดเยี่ยม ประจำปี พ.ศ. 2560”

“ศิกษานิเทศก์ยอดเยี่ยม... รางวัลแห่งเกียรติยศและความภาคภูมิใจ”

ให้การันเทศอย่างเป็น “กัลยาณมิตร” และ “เจาะลึก
ร่วมไม้ร่วมมือ ร่วมคิดร่วมทำ”

“...การทำงานในบทบาทศิกษานิเทศก์ การเข้าถึงและเข้าใจผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งในการทำงาน เพราะการทำงานที่จะประสบผลสำเร็จไม่อาจจะทำคนเดียวได้ เราต้องทำงานเป็นทีม มีเครือข่าย ร่วมพัฒนา การร่วมคิดร่วมทำไปด้วยกัน จึงจะได้ความจริงใจ และก็ได้การพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ และต้องให้การันเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งความเป็นกัลยาณมิตรจะเป็นสื่อไปสู่การพัฒนาได้เป็นอย่างดีในทุกเรื่อง...”
นางสายรุ้ง น้อยนาจารย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศิกษากาฬสินธุ์ เขต 1

ภาษาไทย คือ ภาษาชาติไทย

“ภาษาไทย คือ ภาษาชาติที่คนไทยภาคภูมิใจ เราต้องอนุรักษ์และหวงแหนให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ในฐานะคนไทยเราต้องใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน ตลอดจนสามารถอ่านออกเขียนได้ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ อ่านเข้าใจ และสามารถถ่ายทอดสื่อสารให้ผู้อื่นทราบและเข้าใจได้ เพราะเป็นทักษะสำคัญในการดำรงชีวิตให้มีความสุข” ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ดังกล่าว ทำให้อาจารย์สายรุ้ง น้อยนาจารย์ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ โดยได้พยายามศึกษาค้นคว้าข้อมูล ตลอดจนใช้ประสบการณ์จากการนิเทศที่มีมายาวนานกว่า 25 ปี เพื่อหาวิธีการที่จะพัฒนานักเรียนเสมอมา ดังที่อาจารย์สายรุ้ง น้อยนาจารย์ ได้สรุปว่า

“การปฏิบัติหน้าที่ศึกษานิเทศก์ภาษาไทย คือ งานที่ภาคภูมิใจเพราะภาษาไทยคือภาษาชาติ การที่เราได้มีโอกาสทำงานในด้านภาษาไทยจึงเหมือนกับเราได้รักษาความเป็นชาติไทยให้คงอยู่”

นิเทศอย่างเป็น “กัลยาณมิตร” และ “เจาะลึก ร่วมไม้ร่วมมือ ร่วมคิดร่วมทำ”

“การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยจะต้องเริ่มที่การพัฒนาครู โดยวิธีการที่ตนเองใช้มาตลอดของการเป็นศึกษานิเทศก์ คือ การนิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตร ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียนเป็นเสมือนครอบครัวที่จะต้องร่วมเดินในเส้นทางของการพัฒนาไปด้วยกัน เราต้องช่วยเหลือและพึ่งพาซึ่งกันและกัน” คำกล่าวข้างต้น คือ วิสัยทัศน์ในการทำงานของอาจารย์สายรุ้ง น้อยนาจารย์ ซึ่งบอกให้ทราบว่าในบทบาทของศึกษานิเทศก์ การเข้าถึงและเข้าใจผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งในการทำงาน

ดังนั้น ในการนิเทศอาจารย์สายรุ่ง น้อยนาจารย์ จะใช้วิธีการเข้าไปช่วยเหลือในลักษณะของ “ความร่วมมือร่วมใจ ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ” หรือกล่าวคือ ใช้คำว่า “กัลยาณมิตร” เป็นสื่อกลางในการนำสู่การพัฒนาด้านภาษาไทย ซึ่งผลของการทำงานด้วยกัลยาณมิตร จึงก่อให้เกิดสายใยแห่งความรัก ความผูกพัน และความร่วมมือร่วมใจในการทำงานระหว่างโรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด

อาจารย์สายรุ่ง น้อยนาจารย์ จะนิเทศโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ และถ้าโรงเรียนใดมีปัญหาที่เข้าไปให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น การนิเทศเป็นในลักษณะ “เจาะลึก ร่วมไม้ ร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำ” ดังที่ได้กล่าวข้างต้น ซึ่งการนิเทศดังกล่าวทำให้สามารถทำงานร่วมกันทั้งศึกษานิเทศก์และครูผู้สอน

“ดิฉันไม่ได้ไปทำงานคนเดียวโดยลำพัง เราจะมีเครือข่าย มีทีมงาน ทั้งทีมงานศึกษานิเทศก์ ทั้งทีมงานกลุ่มเครือข่าย ทีมงานกลุ่มคุณครูที่จะขับเคลื่อนไปด้วยกัน...”

“5 ส โมเดล” วิธีการทำงานเพื่อสร้างสรรค์สู่การอ่านออกเขียนได้

อาจารย์สายรุ่ง น้อยนาจารย์ มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาภาษาไทย คือ การแก้ไขปัญหาให้นักเรียนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ โดยแนวทางการพัฒนาการอ่าน การเขียนที่น่าสนใจของอาจารย์สายรุ่ง คือ 5 ส โมเดล คือ 1) สร้างความตระหนัก 2) เสริมองค์ความรู้ 3) สนับสนุนสื่อนวัตกรรม 4) สานสู่การปฏิบัติ 5) สำเร็จให้ขวัญกำลังใจ ซึ่งการทำงานดังกล่าว อาจารย์สายรุ่ง น้อยนาจารย์ มีความภูมิใจอย่างยิ่ง ด้วยว่าเกิดจากประสบการณ์การทำงานนับสิบปี นำมาสู่กระบวนการทำงานอย่างมีระบบเพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้อ่านออกเขียนได้

การพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ด้วย “แพรวา โมเดล (PRAEWA MODEL)”

ผ้าไหมแพรวา เป็นเอกลักษณ์ของชาวกาฬสินธุ์ ที่มีความโดดเด่น ประณีต และสวยงาม ซึ่งกว่าจะได้ผ้าแพรวาแต่ละผืน ผู้ทอต้องใช้ความรัก ความเพียรพยายาม มุ่งมั่นด้วยความเอาใจใส่ เริ่มตั้งแต่การเตรียมอุปกรณ์ สำหรับทอ ออกแบบลวดลาย และเริ่มทอไหมทีละเส้น ๆ จนเต็มผืนต้องใช้เวลา แรมเดือน แต่เมื่อทอเสร็จก็จะได้ผ้าไหมแพรวาที่มีความวิจิตรสวยงาม โดดเด่น จนได้ชื่อว่า “ผ้าไหมแพรวาราชนิแห่งใหม่” และเพื่อให้การพัฒนาการอ่านออก เขียนได้ คิดเป็น และสื่อสารได้อย่างสร้างสรรค์ที่ต้องใช้ความรัก ความเอาใจใส่ และเพียรพยายามของครู ซึ่งเปรียบเสมือนผู้ทอที่จะต้องบ่มเพาะ สานต่อ ความรู้ ความสามารถของผู้เรียนให้มีคุณภาพที่โดดเด่น และเป็นคนดีของสังคม ด้วยเช่นกัน จึงใช้ชื่อนวัตกรรมการพัฒนาการอ่านออกเขียนได้นี้ว่า “แพรวา โมเดล” (PRAEWA MODEL)

คู่มือครู พัฒนาการการอ่านออกเขียนได้แพรวาโมเดล
(PRAEWA MODEL). 2560ก.

ผู้อำนวยการสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ และอาจารย์สายรุ้ง น้อยนาจารย์ ในฐานะศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบงานภาษาไทย ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนานักเรียนให้อ่านออกเขียนได้ จึงได้คิดค้นนวัตกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนให้อ่านออกเขียนได้ โดยนำแนวคิดของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมาใช้เป็นแนวคิดหลักฐานในการพัฒนา คือ เริ่มต้นด้วยการเชิญครูผู้สอนภาษาไทยที่ประสบผลสำเร็จในการสอนให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนวิธีการจัดการเรียนรู้ จากนั้นแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันสังเคราะห์ขั้นตอนการสอน จากนั้นมีการวิพากษ์ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาความเหมาะสม โดยแนวคิดสำคัญ คือ “ครูผู้สอนต้องมีความเอาใจใส่ให้ความรักต่อการบ่มเพาะถักทอสานต่อความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีให้กับผู้เรียน จนสามารถอ่านออกเขียนได้ อ่านถูกต้อง เขียนถูกต้อง คิดเป็น และสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีคุณภาพและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข” โดยนวัตกรรมที่เกิดจากการร่วมคิดร่วมทำนี้ ใช้ชื่ออย่างไพเราะและมีที่มาอย่างน่าสนใจว่า “แพรวา โมเดล (PRAEWA MODEL)” (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์. 2560ก, 2560ข)

P

- **Process and Practice**

- เป็นกระบวนการเรียนรู้และการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้จาก (Best Practice) ของครูที่มีประสบการณ์สอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ ซึ่งมีกระบวนการ 6 ขั้น

R

- **Reading**

- การพัฒนาการอ่าน เริ่มจาก การอ่านออก อ่านถูกต้อง และอ่านคล่อง

A

- **Association**

- การเชื่อมโยงความคิด เพื่อกระตุ้นให้จดจำได้นาน ด้วยเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสมอง (Brain-based learning) เพลง เกม บัตรร้องเล่น และแบบฝึก

E

- **Elevated ability**

- การยกระดับความสามารถของผู้เรียนจากการอ่านสู่การเขียน นั่นคือ การสอนจากทักษะที่ง่ายสู่ทักษะที่ยากขึ้น

W

- **Writing**

- การพัฒนาการเขียนได้ เริ่มจากการเขียนได้ เขียนถูกต้อง เขียนคล่อง และเขียนสร้างสรรค์

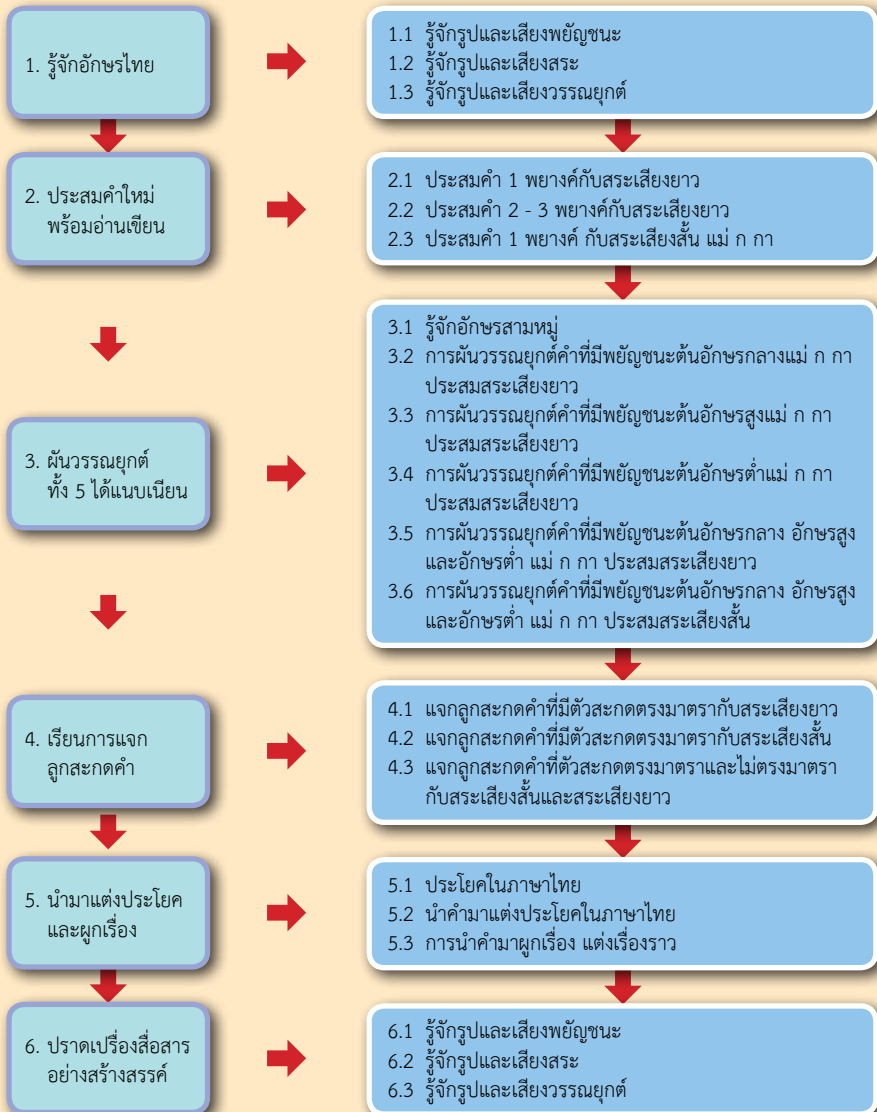
A

- **Authentic assessment**

- การประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร แผนการศึกษาชาติและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

“แพรวา โมเดล (PRAEWA MODEL)”

ขั้นตอนของ Process and Practice ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน

ภาพแสดง “แพรวา โมเดล (PRAEWA MODEL)”
 ขั้นตอนของ Process and Practice ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน

(ตัวอย่าง) แบบฝึกพัฒนาการอ่านการเขียน

แบบฝึกหัด เรื่องบอกชื่อพยัญชนะไทย

คำชี้แจง ให้นักเรียนบอกชื่อพยัญชนะไทยต่อไปนี้

ก	ข	ฅ	ค
ฅ	ฌ	ง	จ
ฉ	ช	ซ	ฌ
ญ	ฎ	ฏ	ฐ
ฑ	ฒ	ณ	ด
ต	ถ	ท	ธ
น	บ	ป	ผ
ฝ	พ	ฟ	ภ
ม	ย	ร	ล
ว	ศ	ษ	ส
ห	ฬ	อ	ฮ

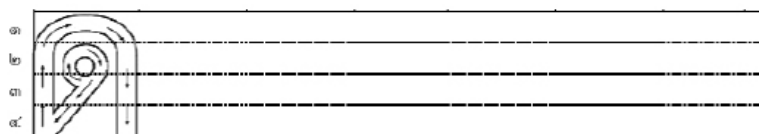
แบบฝึกหัด เรื่องรู้จักรูปพยัญชนะ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมพยัญชนะที่หายไป

ก		ข	ค
ค		ง	จ
	ช	ซ	ณ
ญ		ฎ	ฐ
ฑ	ฒ	ณ	
ต	ถ		ธ
น		ป	ผ
	พ	ฟ	ภ
ม	ย		ล
ว		ช	ส
ห	ฬ	อ	ฮ

แบบฝึกหัด เรื่องการเขียนพยัญชนะ

คำชี้แจง ให้นักเรียนฝึกเขียนพยัญชนะไทยต่อไปนี้

แบบฝึกหัด เรื่องจับคู่สระ ชุดที่ 2

คำชี้แจง ให้นักเรียนโยงเส้นจับคู่สระที่เหมือนกัน

1.	เ-า			-อ
2.	โ-า			แ-
3.	เ-			-ะ
4.	-อ			โ-า
5.	-ะ			เ-
6.	แ-			เ-
7.	เ-			เ-า

แบบฝึกหัด เรื่องจับคู่สระ ชุดที่ 3

คำชี้แจง ให้นักเรียนโยงเส้นจับคู่สระที่เหมือนกัน

1.	-ัว			-ิ
2.	-าะ			-ัว
3.	-ิ			-อ
4.	-ะ			-าะ
5.	-ะ			-ะ
6.	-อ			-ะ
7.	-ือ			-ือ

ภาพระบายสีสระ

สระ อา

สระ อี

สระ อุ

สระ โอ

สระ ไอ

สระ ไอ

สระ อือ

สระ เอา

สระ อำ

สระ เอ

สระ ออ

สระ อะ

สระ แอ

สระ อุ

นิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินงานพัฒนานวัตกรรมแพรวา โมเดล (PRAEWA MODEL) มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน โดยได้มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนในที่สุดได้นวัตกรรมแพรวาโมเดล (PRAEWA MODEL) ที่สมบูรณ์และนำมาซึ่งความภาคภูมิใจในการพัฒนานักเรียนให้อ่านออกเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(ตัวอย่าง) เครื่องมือนิเทศติดตามผลการดำเนินงาน นวัตกรรมอ่านออกเขียนได้แพรวาโมเดล

ชื่อโรงเรียน กลุ่มเครือข่าย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- ผู้นิเทศ ☐ คณะนิเทศระดับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
☐ คณะนิเทศระดับเขตพื้นที่การศึกษา
☐ คณะนิเทศระดับกลุ่มเครือข่าย
☐ ผู้บริหารโรงเรียน

- คำชี้แจง 1. เครื่องมือนิเทศนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนิเทศและติดตามผลการดำเนินงาน
 การอ่านการเขียนได้ด้วยนวัตกรรมแพรวาโมเดล
 2. ให้ผู้นิเทศทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องการปฏิบัติให้ตรงกับความเป็นจริง
 พร้อมบันทึกข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

รายการนิเทศ	สภาพการปฏิบัติ		ข้อสังเกต/ ข้อเสนอแนะ
	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	
1. ด้านการบริหาร			
1.1 ผู้บริหารแจ้งนโยบายทิศทางการพัฒนาคุณภาพการอ่านออกเขียนได้ด้วยนวัตกรรมแพรวาโมเดล และให้ถือว่าเป็นวาระสำคัญของโรงเรียน			
1.2 จัดทำแผนงาน/โครงการพัฒนาคุณภาพการอ่านออกเขียนได้ด้วยนวัตกรรมแพรวาโมเดล			
ฯลฯ			
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ (ครูผู้สอน)			
2.1 ครูผู้สอนมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้			
2.2 ศึกษาทำความเข้าใจขั้นตอนการสอนตามนวัตกรรมแพรวาโมเดลและคู่มือครูให้ชัดเจนก่อนแก้ไข			
ฯลฯ			
3. ด้านผู้เรียน			
3.1 สนใจเอาใจใส่ต่อการเรียน มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนด			
3.2 ได้รับการฝึกอ่าน ฝึกเขียน ตามขั้นตอนแพรวาโมเดล และฝึกเพิ่มเติมในการเขียนตามคำบอก ท่องอาขยาน บทท่องเล่น			
ฯลฯ			

บทสรุปของการทำงาน “ต้องทำให้ดีที่สุด และทำอย่างต่อเนื่อง”

ท้ายที่สุดอาจารย์ได้ฝากข้อคิดสั้นในการทำงานไว้ว่า “การทำงานไม่ได้อยู่ที่การประกวดแข่งขัน ดิฉันเคยเข้ารับการประเมินครั้งแรกในปี 2555 ซึ่งครั้งนั้นยังไม่ได้รับรางวัลระดับยอดเยี่ยม แต่ดิฉันก็คิดว่าเรายังต้องทำงานให้ดีที่สุด ในฐานะที่รับผิดชอบงานภาษาไทย การทำงานของดิฉันทำด้วยความรับผิดชอบ ในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับ และตลอดอายุราชการที่ผ่านมารวม 39 ปี ดิฉันมีคติประจำใจว่าต้องทำงานด้วยความจริงใจ และความจริงจัง ที่สำคัญ คือ ต้องทำให้ดีที่สุด และทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งดิฉันเชื่อมั่นว่าการทำงานด้วยความตั้งใจจริงเช่นนี้จะทำให้เราเกิดความภาคภูมิใจ และนำมาซึ่งความสำเร็จในที่สุด”

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์. (2560ก). **คู่มือครู พัฒนาการอ่านออกเขียนได้แพรวาโมเดล (PRAEWA MODEL)**. กาฬสินธุ์: มปท.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์. (2560ข). **มาตรการขับเคลื่อนนวัตกรรมแพรวาโมเดล (PRAEWA MODEL)**. กาฬสินธุ์: กาฬสินธุ์การพิมพ์.

การสัมภาษณ์

สายรุ้ง น้อยนาจารย์. ศีษานิเทศชำนาญการพิเศษ. สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2555.

สายรุ้ง น้อยนาจารย์. ศีษานิเทศชำนาญการพิเศษ. สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2560.

สายรุ้ง น้อยนาจารย์. ศีษานิเทศชำนาญการพิเศษ. สัมภาษณ์, 28 กรกฎาคม 2560.

จากผืนผ้าสู่แพรวามodel

บรรจงเก็บใบหม่อนเพื่อหมอนน้อย
เฝ้าเลี้ยงดูอยู่ประจำจากเยาว์วัย
บรรจงเก็บรังไหมด้วยใจรัก
ก่อแรงไฟไฟแสงแรงพินร่อ
บรรจงมัดจัดลายสายไหมน้อย
ลงย้อมสีไหมใหม่ใจเบิกบาน
บรรจงสอดตลอดกลางวางกระสวย
แจ่มบรรเจิดเกิดผ้าพรรณราย
บรรจงคลี่คลายผืนผ้าแพรวาม
ให้ศิษย์ครองผ้าผืนนี้อย่างจริงจัง
อันแพรวามodelเป็นประจักษ์
หกชั้นตอนนวัตกรรมในทำนอง
หนึ่งนั้นต้องรู้จักอักษรไทย
สามพันวรรณยุกต์ทั้งห้าได้แนบเนียน
ห้านั้นแต่งประโยคและผูกเรื่อง
หกชั้นตอนถักทอกล่อมพันธ์

เฝ้ารอคอยเลี้ยงหม่อนเป็นหม่อนใหม่
จนเติบโตใหญ่เข้าแฝงฝักที่ถักทอ
เฝ้าพุ่มพิกผลิตผลจนขึ้นหม้อ
สาวไหมก่อสายเส้นเป็นตำนาน
เรียบเรียงร้อยลายศิลป์ถิ่นอีสาน
เครือหูกผ่านขึ้นกี่ที่เก็บลาย
พัดพุ่มช่วยแรงกระทบจบเส้นสาย
น้อมตั้งวายคำคุณเป็นมูลมัง
คือผืนผ้าถักทอก่อความหวัง
งามพร้อมพรั่งเพราะผืนผ้าแพรวามทอง
คือทอถักสายใยเด็กไทยผอง
ทอถักคล้องเด็กไทยได้ปากเพียร
สองประสมคำใหม่พร้อมอ่านเขียน
สี่เรียนแจกลูกสะกดพจน์จ้านรรจ์
หากปราดเปรื่องสื่อสารอย่างสร้างสรรค์
สร้างความผืนผ่านแพรवाल้าค่าเอย

เอกวิทย์ นาสมตริก...ประพันธ์

การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์ เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

.....
 ผศ.ดร.สุริน ชุมสาย ณ อยุธยา

คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

การสอนโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานมีความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนรู้ได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจากการที่ได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ ครูต้องจัดบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มากโดยครูสอนน้อยลงสอนให้ผู้เรียนคิดสนใจที่จะพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้เรียนและได้นำเสนอผลงานด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ ผู้เขียนได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ระยะเวลาที่ทำการวิจัยคือ ปีการศึกษา 2558 – 2559 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องคือ การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ที่ไปโค้ชครูในโครงการพัฒนาครูรูปแบบครบวงจร

การวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน โดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนในโครงการพัฒนาครูรูปแบบครบวงจรพบว่า ครูมีความต้องการวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดและการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาใช้กับนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ครูในโครงการได้นำไปทดลองจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนซึ่งพบว่าได้ผลดี

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนโดยการศึกษาทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ที่ไปโค้ชครูในโครงการพัฒนาครูรูปแบบครบวงจร เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนมีดังนี้

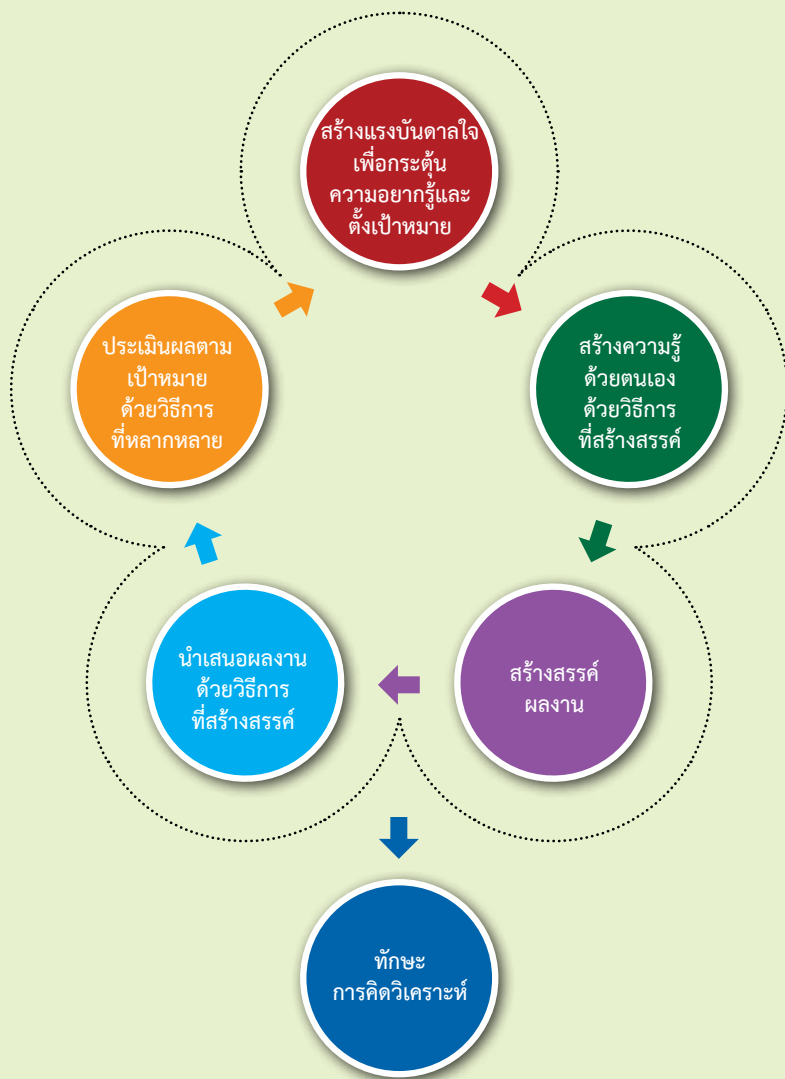
หลักการของรูปแบบ

1. ใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานในการจัดการเรียนรู้
2. เน้นการลงมือปฏิบัติจริงของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้และการนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน
3. บูรณาการในกิจกรรมการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

1. เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน
2. เพื่อใช้รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการสอนโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 3 การวิพากษ์โดยผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงรูปแบบการสอนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 การนำรูปแบบไปทดลองใช้ ผู้วิจัยได้ทดลองใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นกับนิสิตชั้นปีที่ 3 ในรายวิชาการกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้อจำนวน 168 คน แบ่งเป็น 4 หมู่เรียน ผู้วิจัยเป็นผู้สอนเองโดยใช้เวลา 15 สัปดาห์ ๆ ละ 4 ชั่วโมง ดังต่อไปนี้

► **ขั้นที่ 1** สร้างแรงบันดาลใจเพื่อกระตุ้นความอยากรู้และตั้งเป้าหมายในขั้นนี้ได้นำเกณฑ์การประเมินความก้าวหน้าของครูใน คศ.ระดับต่าง ๆ มาให้ดู พบว่า นิสิตจะดูที่แผนการจัดการเรียนรู้ วิธีการและรูปแบบที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม การวัดผลและประเมินผล ทำให้นิสิตอยากรู้ในเรื่องเหล่านี้เพราะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเองไปสู่ความก้าวหน้าในวิชาชีพครูในอนาคต

► **ขั้นที่ 2** สร้างความรู้ด้วยตนเองด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ในขั้นนี้ให้นิสิตสร้างความรู้ในเรื่องหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ทฤษฎีการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม การใช้รูปแบบการสอน วิธีสอน และเทคนิคการสอน การวัดผลและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ โดยการใช้วิธีการบรรยาย ค้นคว้า สัมภาษณ์ผู้รู้ รวบรวมข้อมูล อภิปราย ศึกษาดูงาน

► **ขั้นที่ 3** สร้างสรรค์ผลงานในขั้นนี้นิสิตได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ผลิตสื่อและนวัตกรรม ออกแบบข้อสอบและเกณฑ์การประเมิน ออกแบบชิ้นงานและภาระงานของผู้เรียน ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้อ

► ขั้นที่ 4 นำเสนอผลงานด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์

ในขั้นนี้ให้นิสิตนำเสนอหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อและนวัตกรรม การเรียนรู้ สาคิตการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้เห็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด ทำให้เห็นว่าจัดการชั้นเรียนอย่างไร มีวิธีสอนอย่างไร วัดผลและประเมินผลอย่างไร ใช้สื่อและนวัตกรรมอะไร

► ขั้นที่ 5 ประเมินผลตามเป้าหมายด้วยวิธีการ

ที่หลากหลาย ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้ประเมินผลนิสิตด้วยวิธีการที่หลากหลายทั้งงานรายบุคคลและงานกลุ่มพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีผลการเรียนรู้อยู่ในระดับดีและจากการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนพบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับดี ส่วนการสร้างสรรค์ผลงาน คือการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการผลิตสื่อและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้พบว่า ผลงานอยู่ในระดับดีมาก

ผลงานของนิสิตนำไปพัฒนาศูนย์สื่อและนวัตกรรมในโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 5 ปรับปรุงรูปแบบการสอนโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนหลังจากการทดลองใช้เพื่อเผยแพร่ต่อไป

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการสอนโดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนพบว่า ครูควรค้นหาวิธีการที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนด้วยการพัฒนา รูปแบบการสอนที่คิดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์มากขึ้น ครูที่มีประสบการณ์สอนมานานจะทำให้รู้ว่ารูปแบบการสอนแบบไหนที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีศักยภาพต่างกัน การพัฒนา รูปแบบการสอนจึงเป็นสิ่งที่ครูควรนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาวิชาชีพของตนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ทิศนา ขัมมณี. 2550. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
วิริยะ ฤชชัยพานิชย์. คู่มือออกแบบการสอนในศตวรรษที่ 21 สอนสร้างสรรค์. ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์และสถานที่พิมพ์.

ถอดบทเรียนการศึกษาดันคว่ำอิสระ กิจกรรมเรื่องบุญเราบันดาล

นายอาคม สมพามา

ครูเชี่ยวชาญ โรงเรียนสายธรรมจันทร์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

กิจกรรมเรื่องบุญเราบันดาล เป็นการศึกษาค้นคว้าอิสระ (Independent Study : IS) ตามหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากล พุทธศักราช 2553 กระทรวงศึกษาธิการ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 มีการรวมกลุ่มของนักเรียน จำนวน 4 คน ใช้ชื่อกลุ่มว่า Special A ประกอบด้วย นางสาววงศ์นิสา เจริญวรรณ (หญิง) เป็นประธานกรรมการ นางสาวณัฐริณี เรือนเงิน (จี๊บ) เป็นรองประธาน นางสาวอรพรรณ อนุสุขประเสริฐ (พรรณ) คณะกรรมการฝ่ายสวัสดิการ และ นางสาวตุลธิดา พันธกิตติกุล (ตูน) คณะกรรมการและเลขานุการ มีครูอาคม สมพามา เป็นครูผู้สอนและที่ปรึกษาในการศึกษาค้นคว้าอิสระ มีเป้าหมายเพื่อการปฏิบัติตนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ ดูแลผู้สูงอายุ ณ บ้านศิริวัฒนธรรม ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 66 หมู่ 6 ตำบลดอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี 70130 ผู้ก่อตั้งคือ นายกล้า - นางนารี ศิริวัฒนธรรม ปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด 32 คน แบ่งเป็น ชาย 16 คน และ หญิง 16 คน

“...ครั้งแรกนักเรียนได้มาปรึกษาว่าสนใจที่จะไปดูแลผู้สูงอายุ ครูรู้สึกว่ นักเรียนกลุ่มนี้ต้องมีอะไรในใจแน่ ๆ จึงซักถามแรงบันดาลใจของพวกเขา จึงได้ทราบว่านักเรียนรู้สึกสงสารผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งที่เคยเห็นในข่าว ถ้ามีโอกาสก็อยากจะไปดูแลและปรนนิบัติผู้สูงอายุเหล่านี้ และเมื่อถึงช่วงเวลาเรียนในห้องเรียน ทุกคนจึงร่วมกันคิดและวางแผนเลือกเรื่องที่ต้องการศึกษาตามกระบวนการ บันได 5 ขั้น...”

5 Public Service

บริการสังคม
และจิต
สาธารณะ

ขั้นตอนที่ 5

4 Effective Communication

การสื่อสารและ
นำเสนออย่างมี
ประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 4

3 Knowledge Formation

การสร้าง
องค์ความรู้

ขั้นตอนที่ 3

2 Searching for Information

การสืบค้น
ความรู้และ
สารสนเทศ

ขั้นตอนที่ 2

1 Hypothesis Formulation

การตั้งถาม
สมมติฐาน

ขั้นตอนที่ 1

กระบวนการขั้นตอนที่ 5

บันไดขั้นที่ 1

การตั้งคำถาม สมมติฐาน (Hypothesis Formulation)

เป็นการเสนอแนวทางที่ตนเองต้องการศึกษาด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์ 5 W 1 H จากสถานการณ์ปัจจุบันและสังคมโลกที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้น และมักถูกทอดทิ้งให้อยู่บ้านพักคนชรา ส่งผลให้คุณภาพชีวิตลดลง และที่สำคัญคือการให้ความช่วยเหลือคนชราเป็นการแสดงความกตัญญูทวดต่อผู้ใหญ่ จึงได้ข้อสรุปของกลุ่มว่าพวกเขาจะช่วยกันดูแลผู้สูงอายุที่อยู่บ้านพักคนชราด้วยการแสดงการมีจิตสาธารณะและตั้งชื่อเรื่องว่า “บุญเราบันดาล” แล้วนำไปเสนอครูผู้สอนเพื่อขออนุมัติการศึกษาต่อไป

บันไดขั้นที่ 2

การสืบค้นความรู้และสารสนเทศ (Searching for Information)

นักเรียนเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายจากสถานที่จริง ด้วยการไปสำรวจบ้านพักคนชราในพื้นที่อำเภอดำเนินสะดวก ซึ่งมีบ้านพักคนชราศิริวัฒนธรรม จังหวัดราชบุรี เป็นสถานที่ใกล้บ้านของนักเรียน รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจ้าของบ้านและผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านพัก เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่แท้จริงและความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือ เพื่อได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ

นักเรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุด ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน การคิดวิเคราะห์ จิตสาธารณะ ผู้สูงอายุ ประวัติความเป็นมาของบ้านศิริวัฒนธรรม และความพึงพอใจ เพื่อเป็นแนวทางการวางแผนการสร้างกิจกรรมที่แสดงถึงการมีจิตสาธารณะ ในการดูแลผู้สูงอายุได้ตามหลักการและทฤษฎีที่ถูกต้อง เก็บข้อมูลด้วยสถิติจากหลักฐานที่น่าเชื่อถือเพื่อจะทำการศึกษาค้นคว้ามีประโยชน์และพัฒนาต่อไป

บันไดขั้นที่ 3

การสร้างองค์ความรู้ (Knowledge Formation)

สังเคราะห์ความรู้ที่ได้จากการรวบรวมจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยการอภิปรายและออกแบบแนวทางการปฏิบัติจริงโดยใช้วิธีการ “สรุปและสร้างองค์ความรู้ (Learning to Construct)” เป็นเอกสารแผ่นพับและวีดิทัศน์

บันไดขั้นที่ 4

การสื่อสารและนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication)

นักเรียนนำเสนอรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างสมบูรณ์ มีประสิทธิภาพในการใช้โปรแกรม PowerPoint และวีดิทัศน์ ประกอบการนำเสนอและตอบข้อซักถามด้วยวาจา

บันไดขั้นที่ 5

บริการสังคมและจิตสาธารณะ (Public Service)

เป็นการนำความรู้ที่นักเรียนศึกษาไปใช้จริงในการทำประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ และรู้จักการบริการสังคม (Learning to Serve) นักเรียนกลุ่ม Special A ได้วางแผนการไปดูแล โดยสร้างเครือข่ายได้ ปรีक्षाผู้ปกครองนักเรียนในกลุ่ม และเพื่อน ๆ ในห้อง จำนวน 33 คน ได้จัด กิจกรรมหารายได้ด้วยการร้องเพลงและเล่นดนตรีเปิดหมวก ณ ตลาดน้ำอัมพวา

ครั้งที่ 1 กลุ่ม Special A และเครือข่ายนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และเครือข่ายผู้ปกครอง นักเรียนทุกคนมีความกระตือรือร้นที่ได้มีส่วนร่วมร่วมพลังเสริมสร้างจิตสาธารณะให้การสนับสนุนทั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการเสริมสร้างความดีแก่นักเรียน โดยได้นำสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภคไปมอบให้แก่ผู้สูงอายุ ณ บ้านพักคนชราศิริวัฒนธรรม

เมื่อไปถึงบ้านพักคนชราพวกเขาได้ทำหน้าที่ที่ได้วางแผนไว้ คือ การจัดกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งมีกิจกรรมเลี้ยงอาหารกลางวัน การพูดคุยกับผู้สูงอายุ การป้อนอาหารผู้สูงอายุ การทาสีปรับแต่งภูมิทัศน์ของบ้านพัก การร้องเพลงและเต้นร่วมกับผู้สูงอายุ การทำความสะอาด บ้านพัก ห้องน้ำ/ห้องส้วมและซักผ้า เป็นต้น

นักเรียนได้แสดงออกถึงการมีจิตสาธารณะ ให้ความรักและแสดงความกตัญญูต่อผู้สูงอายุ ดุจญาติผู้ใหญ่ โดยไม่มีความรังเกียจ แต่กลับมีความรัก ความสามัคคีในการร่วมแรงร่วมใจกันทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย แม้แดดจะร้อนหรือจะต้องเผชิญกับสิ่งที่ลำบาก เช่น บางคนได้รับหน้าที่หาส้วมบ้านหรือเครื่องเล่น เครื่องตัดหญ้า หรือบางคนรับหน้าที่ล้างส้วม ซักผ้า ทุกคนได้อิ่มนุญกับการแบ่งปัน ได้ใช้ความรักถักทอเป็นความกตัญญูต่อคุณตาคุณยายในบ้านพักคนชรา ทำให้ผู้สูงอายุทุกคนยิ้ม และอวยพรให้เด็ก ๆ ซึ่งคำอวยพรเหล่านั้นทำให้ทุกคนมีกำลังใจจึงได้กลับมาดูแลผู้สูงอายุอีกครั้ง ซึ่งสร้างความสุขและรอยยิ้มให้แก่คุณตาคุณยายในบ้านหลังนี้ได้อย่างประทับใจ

ภาพกิจกรรมปรับแต่งภูมิทัศน์ของบ้านพัก

ภาพกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ

กิจกรรมที่นักเรียนได้ทำมีคุณค่าต่อสังคมเหลือเกิน พวกเขาได้เติมเต็มสิ่งที่กำลังขาดหายไปจากสังคมให้เป็นความสมบูรณ์ เป็นสิ่งที่สังคมต้องการ พลังแรงใจที่เกิดจากความต้องการของเด็ก ๆ จากใจที่บริสุทธิ์ มีจิตสาธารณะ ได้ส่งจากผลสำเร็จที่ปรากฏต่อสังคมอย่างเห็นชัดเจนส่งผลให้ผู้เข้าร่วมโครงการพึงพอใจต่อการดูแลผู้สูงอายุของนักเรียนกลุ่ม Special A สอดคล้องกับมาตรฐานของหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลที่ต้องการให้เด็กมีความสามารถทางด้านวิชาการ สื่อสารสองภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ ร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคม แม้พวกเขาจะไม่ได้ประดิษฐ์เครื่องยนต์ชนิดพิเศษ แต่ที่พิเศษที่สุดคือพวกเขาได้ผลิตรอยยิ้มของคุณตาคุณยายในบ้านหลังนี้ ได้แบ่งปันเสียงเพลงสร้างความครื้นเครงให้ทุกคนที่กำลังจะถูกทอดทิ้งให้เดียวดายกลับมีชีวิตชีวาต่อไป เพราะหลังจากที่นักเรียนได้เรียนจบหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อน ๆ ในกลุ่มสามารถสอบเข้าเรียนต่อในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยของรัฐทุกคน นี่คือผลของการใช้กระบวนการเรียนรู้บันได 5 ขั้นของการศึกษาค้นคว้าอิสระที่นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เพราะ “บุญเราบันดาล”

เอกสารอ้างอิง

กล้า ศิริวัฒนธรรม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, วงศ์นิสา เจริญวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ (บ้านพักคนชราศิริวัฒนธรรม)

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). **สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: วี.พรินท์ (1991).

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2554). **การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง**. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **แนวทางการจัดการเรียน
การสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากลฉบับปรับปรุง**. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

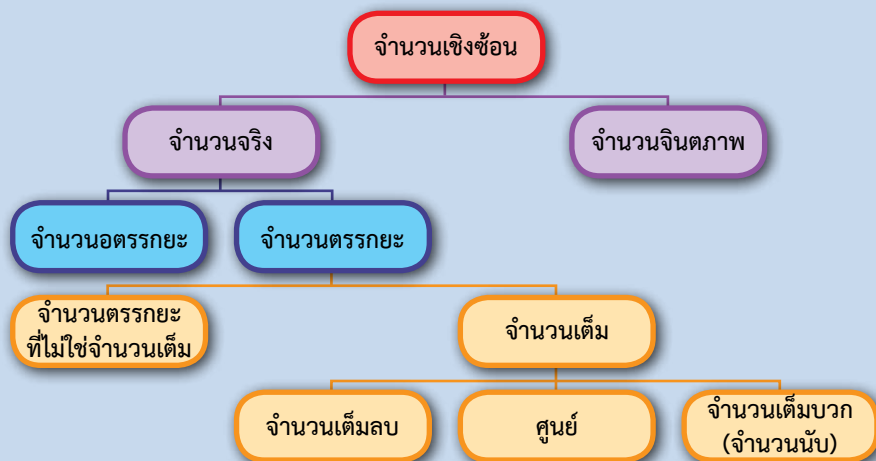
การเรียนรู้คณิตศาสตร์จากรูปธรรมสู่นามธรรม
ด้วยการแก้ปัญหาแบบยืดหยุ่น
(Flexible Problem Solving)

ดร.ไพจิตร สดวกการ
ข้าราชการบำนาญ

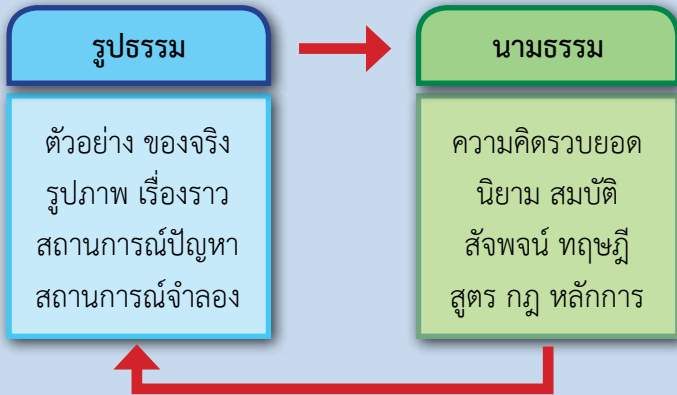

เนื้อหาคณิตศาสตร์เป็นนามธรรมที่ได้รับการจัดให้เป็นระบบ ซึ่งนามธรรมในระดับที่สูงกว่าครอบคลุมนามธรรมที่เฉพาะเจาะจงกว่า โดยมีโครงสร้างความสัมพันธ์ที่ชัดเจน เช่น

โครงสร้างความสัมพันธ์ในระบบจำนวน

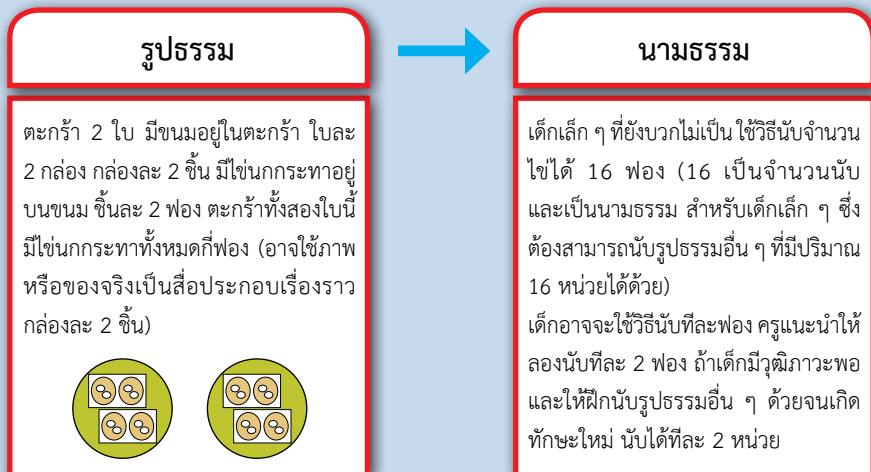

ระบบนามธรรมของคณิตศาสตร์ ประกอบด้วยนามธรรมหลายระดับ นามธรรมแต่ละระดับครอบคลุมตัวอย่างเชิงรูปธรรมจำนวนมาก และนามธรรมในระดับที่ต่ำกว่าเป็นตัวอย่างเชิงรูปธรรมของนามธรรมในระดับที่สูงกว่าด้วย ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ครูควรให้นักเรียนเรียนรู้จากสถานการณ์ที่เป็นรูปธรรมไปสู่ข้อสรุปที่เป็นนามธรรมในระดับที่สูงขึ้น โดยครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เริ่มด้วยปัญหาหรือสถานการณ์ที่เป็นรูปธรรม ให้นักเรียนสังเกต นำความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาใช้ประกอบการคิดแก้ปัญหาหรืออธิบายสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ ตรวจสอบผลการคิด และปรับปรุงจนได้วิธีการใหม่หรือคำอธิบายใหม่ และสามารถนำไปใช้กับตัวอย่างเชิงรูปธรรมอื่น ๆ ที่มีเงื่อนไขเดียวกัน ได้อย่างไม่มีข้อขัดแย้งใด ๆ ผลการคิดนั้นก็สามารสรุปเป็นความรู้ใหม่หรือนามธรรมในระดับที่สูงขึ้น

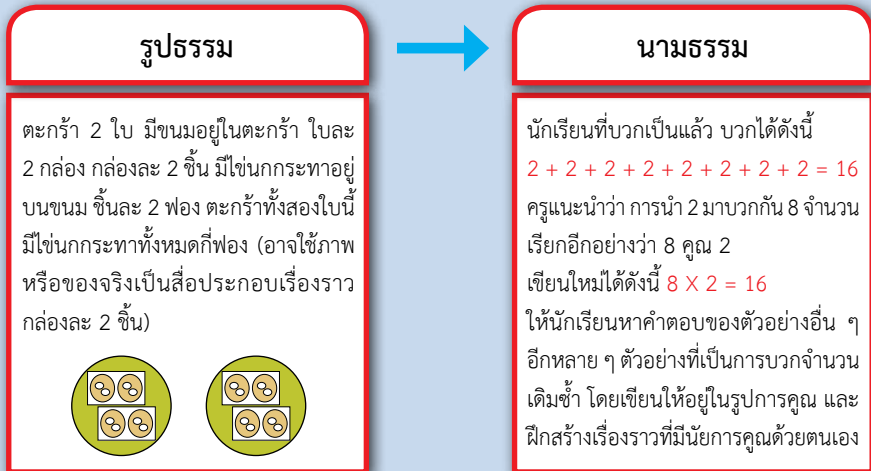

ให้นักเรียนนำประสบการณ์และนามธรรมพื้นฐาน
ไปจัดการกับรูปธรรมใหม่จนได้นามธรรมที่เป็นความรู้ใหม่

ตัวอย่างการเรียนรู้คณิตศาสตร์จากรูปธรรมสู่นามธรรมด้วยการแก้ปัญหาแบบ
ยืดยุ่นตามระดับความสามารถ
ตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 1 (ต่อ)

สำหรับนักเรียนที่คูณเป็นอยู่ก่อนแล้ว หาคำตอบของเรื่องราวที่เป็นรูปธรรมในตัวอย่างที่ 1 โดยเขียนประโยคสัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรมพื้นฐานแทนเรื่องราวได้ดังนี้

$$2 \times 2 \times 2 \times 2 = 16$$

ครูแนะนำต่อว่า การนำ 2 มาคูณกัน 4 จำนวน เรียกอีกอย่างว่า 2 ยกกำลัง 4 เขียนดังนี้ 2^4 เรียก 2 ว่าฐาน เรียก 4 ว่าเลขชี้กำลัง ดังนั้น

$$2^4 = 2 \times 2 \times 2 \times 2 = 16$$

ให้นักเรียนฝึกสร้างเรื่องราวที่มีนัยของเลขยกกำลังด้วยตนเองหลาย ๆ เรื่อง แล้วร่วมกันสรุปเป็นความรู้ใหม่หรือนามธรรมใหม่ซึ่งอยู่ในรูปทั่วไป (นิยามของเลขยกกำลัง)

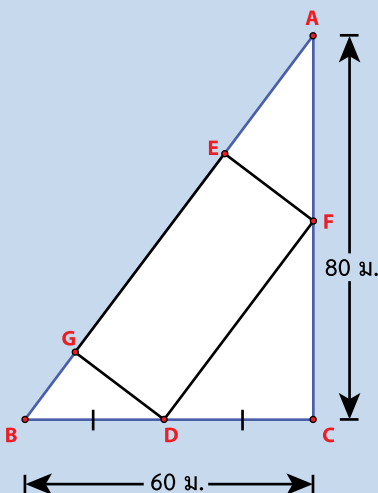
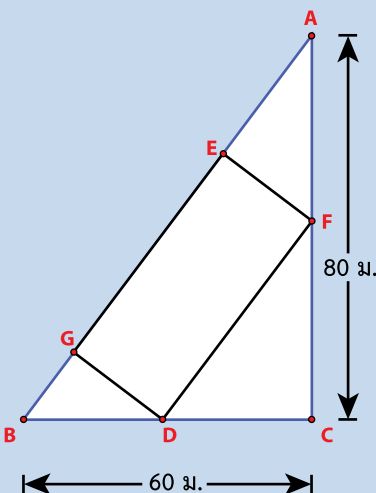
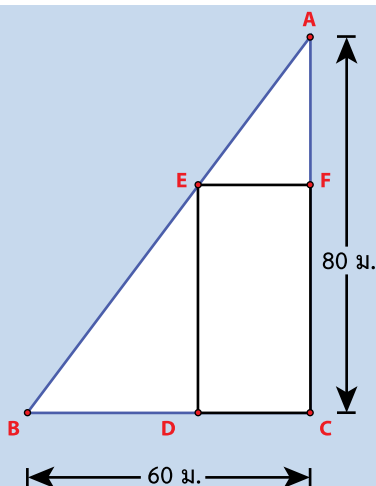
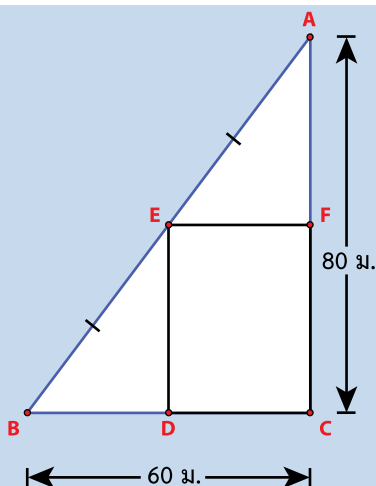
ตัวอย่างที่ 2

ที่ดินแปลงหนึ่งเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก มีด้านประกอบมุมฉากยาว 60 เมตร และ 80 เมตร ถ้าต้องการขุดบ่อเลี้ยงปลารูปสี่เหลี่ยมมุมฉากในที่ดินแปลงนี้ บ่อเลี้ยงปลาต้องมีขนาดกว้างยาวเท่าไร จึงจะมีพื้นที่มากที่สุด

นักเรียนในระดับประถมศึกษาที่เพิ่งเรียนรู้การคำนวณหาพื้นที่ของ รูปสี่เหลี่ยมมุมฉากก็สามารถช่วยกันหาคำตอบได้ โดยใช้วิธี **ตั้งข้อคาดการณ์ แล้วทำการทดลองเพื่อตรวจสอบข้อคาดการณ์และปรับปรุงจนได้คำตอบว่า** ต้องขุดบ่อเลี้ยงปลาให้มีขนาดกว้างยาวเท่าไร จึงจะได้บ่อเลี้ยงปลาที่มีพื้นที่มากที่สุด

ในขั้นตั้งข้อคาดการณ์ นักเรียนช่วยกันพิจารณาตามความคิดและ ประสบการณ์พื้นฐานของตนแล้ว อาจได้ข้อคาดการณ์ที่ต่าง ๆ กัน เช่น

- บางกลุ่มคาดว่าบ่อเลี้ยงปลารูปสี่เหลี่ยมมุมฉากที่มีพื้นที่มากที่สุดน่าจะมีมุมฉากมุมหนึ่งอยู่ที่มุม BCA
- บางกลุ่มคาดว่าบ่อเลี้ยงปลารูปสี่เหลี่ยมมุมฉากที่มีพื้นที่มากที่สุดน่าจะมีมุมฉากมุมหนึ่งอยู่ที่มุม BCA และอีกมุมหนึ่งอยู่ที่จุดกึ่งกลางของด้าน AB
- บางกลุ่มคาดว่าบ่อเลี้ยงปลารูปสี่เหลี่ยมมุมฉากที่มีพื้นที่มากที่สุดน่าจะมีด้านด้านหนึ่งอยู่บนด้าน AB ซึ่งเป็นด้านที่ยาวที่สุดของที่ดินรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก
- บางกลุ่มคาดว่าบ่อเลี้ยงปลารูปสี่เหลี่ยมมุมฉากที่มีพื้นที่มากที่สุดน่าจะมีด้านด้านหนึ่งอยู่บนด้าน AB ซึ่งเป็นด้านที่ยาวที่สุดของที่ดินรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก และมีมุมฉากมุมหนึ่งอยู่ที่จุดกึ่งกลางของด้าน AC หรือด้าน BC
- ฯลฯ

เมื่อนักเรียนตั้งข้อคาดการณ์ได้แล้ว ก็ทำการสร้างรูปสี่เหลี่ยมมุมฉาก
ขนาดต่าง ๆ ลงในรูปสามเหลี่ยมมุมฉาก โดยใช้มาตราส่วนตามความเหมาะสมกับ
ขนาดของหน้ากระดาษ เช่น 1 ซม. : 10 ม. แล้วคำนวณหาพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยม
มุมฉากแต่ละรูปเปรียบเทียบกัน ซึ่งกว่าจะได้คำตอบนักเรียนก็ได้ฝึกสร้างและหา
พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมมุมฉากเป็นจำนวนมากจนเกิดทักษะ และค้นพบความรู้ซึ่ง
เป็นนามธรรมอันใหม่ว่า

- รูปสี่เหลี่ยมมุมฉากที่บรรจุในรูปสามเหลี่ยมมุมฉากจะมีพื้นที่มากที่สุดเมื่อ

- รูปสี่เหลี่ยมมุมฉากนั้นมีมุมมุมหนึ่งเป็นมุมร่วมกับมุมฉากของรูปสามเหลี่ยม และอีกสามมุมอยู่ที่จุดกึ่งกลางของด้านทั้งสามของรูปสามเหลี่ยมนั้น
- รูปสี่เหลี่ยมมุมฉากนั้นมีด้านด้านหนึ่งอยู่บนด้านตรงข้ามมุมฉากของรูปสามเหลี่ยม และมีมุมสองมุมอยู่ตรงจุดกึ่งกลางของด้านประกอบมุมฉากของรูปสามเหลี่ยมนั้น

ครูช่วยเสริมความเชื่อมั่นในข้อค้นพบของนักเรียนโดยให้นักเรียนตัดกระดาษเป็นรูปสามเหลี่ยมมุมฉากที่มีขนาดต่าง ๆ กัน แล้วพับเป็นรูปสี่เหลี่ยมมุมฉากตามแนวของรูปในข้อค้นพบ ปรากฏว่า ผลรวมของพื้นที่ส่วนที่อยู่นอกรูปสี่เหลี่ยมเท่ากับพื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมพอดี แต่ถ้าพับตามแนวที่ไม่ตรงกับข้อค้นพบ จะได้พื้นที่ของรูปสี่เหลี่ยมน้อยกว่าผลรวมของพื้นที่ส่วนที่อยู่นอกรูปสี่เหลี่ยม ปรากฏการณ์นี้ยืนยันว่าข้อค้นพบของนักเรียนเป็นจริงสำหรับรูปสามเหลี่ยมมุมฉากใด ๆ

ปกติโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับการหาค่าสูงสุดหรือค่าต่ำสุดเป็นแบบฝึกหัดในการเรียนเรื่องสมการกำลังสองซึ่งมีกราฟเป็นรูปพาราโบลา สามารถหาค่าสูงสุดหรือค่าต่ำสุดได้จากการเขียน $f(x)$ ตามสถานการณ์ปัญหา แล้วหาค่า x ที่จุดวกกลับ แทนค่า x ใน $f(x)$ ก็จะได้ค่าสูงสุดหรือค่าต่ำสุดตามต้องการ หรือในการเรียนเรื่องอนุพันธ์ของฟังก์ชัน เมื่อตั้ง $f(x)$ ได้แล้ว หาอนุพันธ์ของ $f(x)$ แล้วให้อนุพันธ์ของ $f(x)$ เท่ากับ 0 เนื่องจากกราฟของ $f(x)$ ณ จุดสูงสุดหรือจุดต่ำสุดมีความชันเป็นศูนย์ แก่สมการหาค่า x ณ จุดนั้น แล้วแทนค่า x ใน $f(x)$ ก็จะได้ค่าสูงสุดหรือค่าต่ำสุดตามต้องการ ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอุดมศึกษา

จะเห็นได้ว่า การแก้ปัญหาแบบยืดหยุ่น ทำให้นักเรียนหลายช่วงวัยสามารถสนุกกับปัญหาเดียวกันได้ แม้แต่นักเรียนในชั้นเดียวกันก็สามารถเริ่มต้นการแก้ปัญหาเดียวกันด้วยวิธีการที่ต่างกันตามประสบการณ์ ความเข้าใจและความสามารถพื้นฐานของตนเองก่อน ทำให้นักเรียนเกิดความภูมิใจที่สามารถหาคำตอบได้ตามแบบของตน แล้วจึงค่อยปรับให้เข้ากับระดับความสามารถตามตัวชี้วัดในชั้นที่เรียนอยู่ ทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ เกิดความเข้าใจและรักที่จะเรียนรู้มากกว่าการให้ทำในแบบที่ไม่รู้เรื่องตั้งแต่ต้น และการให้นักเรียนเรียนรู้จากสถานการณ์ที่เป็นรูปธรรม แล้วค้นพบข้อสรุปที่เป็นนามธรรมด้วยตนเองซึ่งอยู่ในรูปทั่วไปที่ยืดหยุ่นครอบคลุมตัวอย่างเชิงรูปธรรมมากมาย ทำให้นักเรียนสามารถนำไปปรับใช้กับการแก้ปัญหาอื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวาง จนสามารถมองเห็นข้อสรุปใหม่ที่เป็นนามธรรมใหม่ซึ่งใช้แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งกว่าเดิม นี่คือการพัฒนาการของการเกิดความรู้ทางคณิตศาสตร์ของมนุษยชาติ

เอกสารอ้างอิง

- ไพจิตร สดวกการ. (2551). การอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ประกอบการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ด้วยการแก้ปัญหาที่ยืดหยุ่น ตามระดับความสามารถ. ผลงานทางวิชาการ ศึกษาพิเศษที่เชี่ยวชาญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2.
- Teije, Annette ten. and van Harmelen Frank. (1995). *Using Reflection Techniques for Flexible Problem Solving (with Examples From Diagnosis)*. [Online]Available <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/summary?doi=10.1.1.55.4628> [14 July 2009]

กลับด้านชั้นเรียน...นวัตกรรมการศึกษาที่น่าทดลอง

ดร.รุ่งนภา นุตราวงศ์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

“การปฏิรูปการศึกษา” เป็นประเด็นที่ทุกฝ่ายให้ความสนใจและกระแสวิพากษ์วิจารณ์กันมาพูดถึงเป็นอันดับต้น ๆ เสมอ สำหรับการศึกษาในประเทศไทยนั้น สภาพที่เกิดขึ้นในสังคมหลาย ๆ ด้าน และตัวบ่งชี้หลายอย่างได้สะท้อนไปในทิศทางเดียวกันว่าการศึกษาของไทยกำลังมีปัญหาและอยู่ในภาวะถดถอย จากรายงานการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ขององค์การทางธุรกิจระหว่างชาติของสภาเศรษฐกิจโลก World Economic Forum รวมทั้งผลจากคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) และการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) แสดงให้เห็นว่านักเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของไทยยังมีระดับคุณภาพไม่น่าพึงพอใจ

เราจะปฏิเสธไม่ได้เลยว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยตรง ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง โดยได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าการจัดการศึกษาจะต้องสนองความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ อย่างไรก็ตาม ในสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนส่วนใหญ่ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา กระบวนการเรียนการสอนยังคงยึดเนื้อหาและครูที่ยังคงเป็นผู้แสดงบทบาทเสียส่วนใหญ่ โดยทำหน้าที่เป็นผู้สอน นักเรียนเป็นผู้รับผู้ฟัง และคอยจดจำสิ่งที่ครูบอกสำหรับใช้ในการสอบ

การปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้เลย หากการจัดการเรียนการสอนไม่มีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิม ในช่วงระยะ 5 - 6 ปีที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พยายามผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยได้เผยแพร่นวัตกรรมหนึ่งที่เรียกกันว่าการ “กลับด้านชั้นเรียน” (Flipped classroom) โดยได้จัดพิมพ์เผยแพร่หนังสือเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวให้แก่โรงเรียนในสังกัดทั่วประเทศ เพื่อจุดประกายความคิดในเรื่องนี้ และส่งเสริมโรงเรียนที่มีความพร้อมทดลองนำแนวทางดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน

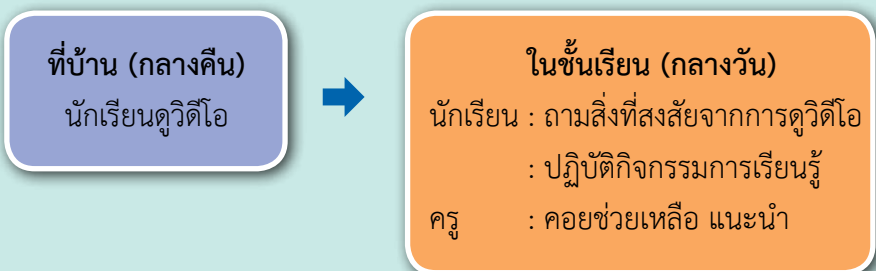
กลับด้านชั้นเรียนคืออะไร

กลับด้านชั้นเรียน (Flipped classroom) เป็นนวัตกรรมหนึ่งที่กำลังได้รับความสนใจในวงการการศึกษาของหลายประเทศทั่วโลก เป็นการจัดการเรียนรู้กลับทางจากที่เราคุ้นชินที่ครูมักเป็นผู้บรรยายเนื้อหาต่าง ๆ ในชั้นเรียน นักเรียนนั่งฟังและมีบทบาทน้อย แต่ภายใต้วิธีการกลับด้านชั้นเรียนนั้น ครูได้นำเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอน โดยนักเรียนจะไปศึกษาสิ่งที่ครูสอนมาก่อนล่วงหน้า เมื่อเข้าชั้นเรียนเวลาส่วนใหญ่จึงใช้สำหรับการทำกิจกรรม การฝึกทักษะและแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้แนะนำช่วยเหลือและตอบข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน จึงเป็นการปรับกระบวนการเรียนรู้จากการให้ความสำคัญที่ครู (Teacher-centered approach) ไปให้ความสำคัญที่ผู้เรียน (Student-centered approach) ตามหลักปรัชญาการสอนที่เชื่อว่าจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กล่าวโดยสรุป การ “กลับด้านชั้นเรียน” เป็นการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนในจุดสำคัญ 2 ประการ คือ

1. การปรับรูปแบบการเรียนการสอน: นำสิ่งที่แต่เดิมทำในชั้นเรียนไปทำที่บ้าน และสิ่งที่แต่เดิมถูกมอบหมายให้ทำเป็นการบ้านมาทำในชั้นเรียน ในการเรียนการสอนแบบเดิมนั้น ครูเป็นผู้บรรยายเนื้อหาต่าง ๆ ในชั้นเรียน แล้วมอบงานให้นักเรียนกลับไปทำเป็นการบ้าน ซึ่งมีนักเรียนหลายคนเวลาทำการบ้านที่บ้านอาจมีข้อสงสัย ไม่เข้าใจ แต่ขาดคนตอบข้อสงสัยหรือคอยให้คำแนะนำ จึงไม่สามารถทำการบ้านได้ สำหรับการกลับด้านชั้นเรียนนั้น ครูได้บันทึกวิดีโอการบรรยาย หรือหาวิดีโอที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนเพื่อให้นักเรียนดูที่บ้านล่วงหน้า เมื่อมาเข้าชั้นเรียนนักเรียนจะซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ จากการดูวิดีโอ จากนั้นก็จะทำงานที่ได้รับมอบหมาย โดยมีครูคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ และตอบข้อสงสัยขณะทำงานนั้น

2. การปรับจุดเน้นความสำคัญของการเรียนการสอน: บทบาทของครูในห้องเรียนจะเปลี่ยนจากผู้สอนเป็นผู้แนะนำให้ความช่วยเหลือ ความสำคัญในชั้นเรียนจึงเปลี่ยนจากครูไปให้ความสำคัญที่การเรียนรู้ของผู้เรียนในรูปแบบของ Student-centered อย่างแท้จริง

การทดลองในบริบทโรงเรียนไทย

ด้วยเหตุที่วิธีการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวมีต้นกำเนิดในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีบริบทแตกต่างไปจากบริบทของประเทศไทย และที่สำคัญคือแตกต่างไปจากวัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอนที่ครูและนักเรียนของเราคุ้นเคยมาเป็นเวลานาน การนำนวัตกรรมนี้มาใช้ในระบบการศึกษาของไทยจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาข้อมูลอย่างรอบด้าน ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมนี้ในบริบทโรงเรียนของไทยว่าจะให้ผลอย่างไร ทั้งในแง่ของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนการสอนในชั้นเรียน ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยวิธีการนี้ รวมทั้งสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการนำวิธีการกลับด้านชั้นเรียนไปปฏิบัติเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้เกี่ยวข้องใช้ในการพัฒนาและขับเคลื่อนในเรื่องนี้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

หาคำตอบจากอะไร

ผู้วิจัยได้ทดลองการใช้นวัตกรรมนี้กับรายวิชาคณิตศาสตร์ โดยนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) 4 กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คนที่กำลังเรียนรายวิชา ค 31101 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ซึ่งจัดเวลาเรียนต่อเนื่องกันเป็น 2 ชั่วโมง

ดำเนินการอย่างไร

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลองซึ่งใช้กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. **การสำรวจความคิดเห็น:** เป็นการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/3 ที่เรียนรายวิชา ค 31101 คณิตศาสตร์ ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ “กลับด้านชั้นเรียน” โดยใช้แบบสอบถาม

2. การสัมภาษณ์: สัมภาษณ์ครูผู้สอน 1 คน และนักเรียน จำนวน 5 คน ที่เรียนโดยวิธีการ “กลับด้านชั้นเรียน” การสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 30 - 40 นาที โดยคำถามที่สัมภาษณ์เป็นคำถามที่เชื่อมโยงกับประเด็นต่าง ๆ ในแบบสำรวจความคิดเห็น และขยายความเพิ่มเติมในระหว่างการสัมภาษณ์ในบางประเด็น คำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ละเอียดยิ่งขึ้น

3. การสังเกตชั้นเรียน: สังเกตชั้นเรียน จำนวน 3 ครั้ง เพื่อให้เห็นพฤติกรรม การเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ข้อมูลจากการสังเกตชั้นเรียน ช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์และชัดเจนยิ่งขึ้น ในประเด็นที่เชื่อมโยงกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

คำตอบที่พบ

หลังจากการนำวิธีการกลับด้านชั้นเรียนไปใช้เป็นเวลาหนึ่งภาคการศึกษา สิ่งที่พบเป็นประเด็นสำคัญ คือ

- พฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน

การจัดการเรียนการสอนแบบ “กลับด้านชั้นเรียน” ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนหลายประการที่สำคัญ คือ

บทบาทของครูและนักเรียน: ครูและนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติโดยทั่วไป โดยครูลดบทบาทจากการเป็น “ผู้บอกหรือผู้สอน” เป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำมากขึ้น สำหรับนักเรียนนั้น มีการเปลี่ยนแปลงจากผู้นั่งฟังการบรรยายแบบ passive learner เป็นผู้ที่ซักถาม แสดงความคิดเห็น และแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ในลักษณะของ active learner มากขึ้น

ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน: สภาพการจัดโต๊ะในห้องเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยจัดไว้ให้นั่งเป็นกลุ่ม นักเรียนมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็น อภิปราย พูดคุยกันมากขึ้น ซึ่งช่วยเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งครูและนักเรียนในเชิงบวก และเป็นไปในทิศทางที่ปรับเปลี่ยนไปสู่การเรียนการสอนแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง (child-center education) มากขึ้น

การใช้สื่อการเรียนการสอน: ในขณะที่ยดำเนินการสอนมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย และสับเปลี่ยนการใช้สื่อที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อของจริง และสื่อเทคโนโลยี โดยมีปริมาณการใช้แตกต่างกันไป ซึ่งพบว่ามีการใช้ PowerPoint มากที่สุด รองลงมาคือการใช้ Whiteboard วิดีโอ และรูปภาพ มีการใช้หนังสือเรียนน้อยกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ

การใช้เวลาในชั้นเรียน: การใช้เวลาในห้องเรียนมีการปรับเปลี่ยนไปจากการเรียนการสอนแบบเดิมอย่างชัดเจน คือเปลี่ยนจากการเน้นและให้เวลากับการบรรยายเนื้อหาของครู ไปสู่การให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด/กิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น ช่วยให้การใช้เวลาในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากเวลาการเรียนการสอนคาบคู่ทั้งหมด 120 นาที เป็นเวลาที่ใช้ในการบรรยายของครูเพียง 15 นาที เวลาที่เหลือส่วนใหญ่ใช้สำหรับให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด/ลงมือปฏิบัติ ประมาณ 45 - 50 นาที

กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน	ระยะเวลาโดยเฉลี่ย (นาที)
• ชำนาญ บอกรัตนุประสงคิในการเรียน	5
• ครูทบทวน ตอบคำถามเกี่ยวกับวิดีโอที่นักเรียนดูล่วงหน้า	15
• ครูบรรยายเพิ่มเติม	15
• นักเรียนทำแบบฝึกหัด/ลงมือปฏิบัติ	45 - 50
• นักเรียนทำแบบทดสอบย่อย	25
• มอบหมายงานสำหรับศึกษาครั้งต่อไป	10
รวม	120

ความพึงพอใจของนักเรียน

ในภาพรวมพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจระดับมากที่สุดในการที่กิจกรรมช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน รองลงมาคือพอใจที่วิธีการนี้ช่วยลดปัญหาที่เกิดจากการขาดเรียน และการมีโอกาสดูซักถามครู รวมทั้งพอใจในเรื่องสื่อการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ อีกทั้งยังสามารถได้ทบทวนบทเรียนจากวิดีโอ และการมีโอกาสดูความคิดเห็น แต่สิ่งที่นักเรียนพึงพอใจระดับน้อยคือการวัดประเมินผลที่ยังไม่หลากหลายเท่าที่ควร ส่วนใหญ่ยังใช้แบบทดสอบ

ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนแบบ “กลับด้านชั้นเรียน”

ปัญหาอุปสรรคสำคัญที่สุดของการจัดการเรียนการสอนแบบ “กลับด้านชั้นเรียน” ที่พบคือคุณภาพของวิดีโอ นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ระบุว่าวิดีโอมีความยาวมากเกินไป และไม่น่าสนใจ และเสนอให้มีการแก้ไขให้สั้นลง และต้องการให้ครูผู้สอนบรรยายในวิดีโอด้วยตนเอง แทนการใช้วิดีโอสำเร็จรูปที่ผู้อื่นจัดทำ สำหรับปัญหารองลงมาคือ นักเรียนมีภาระงานมากทำให้ไม่มีเวลาดูวิดีโอที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนวทางแก้ไขโดยให้ครูมอบงานน้อยลง และทำความเข้าใจกับผู้ปกครองให้ลดงานที่บ้านลง นอกจากนั้นยังมีปัญหาในเรื่องการขาดอุปกรณ์ในการดูวิดีโอของนักเรียนบางคน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเสนอให้โรงเรียนจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับนักเรียนที่ขาดแคลนสามารถดูวิดีโอที่โรงเรียนได้

ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นผลลัพธ์ในเชิงบวกหลายประการจากการนำนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนแบบ “กลับด้านชั้นเรียน” (Flipped Classroom) มาใช้เป็นยุทธวิธีที่ปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ในบริบทโรงเรียนของไทย แต่ขณะเดียวกันก็พบปัญหาอุปสรรคที่ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงต่อไป ผลที่พบนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นสำหรับการสานต่อการวิจัยที่จะช่วยเพิ่มเติมข้อมูลในแง่อื่น ๆ อันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในสภาพและปรากฏการณ์ในการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนนี้ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งในแง่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชั้นที่เหมาะสม บริบทความพร้อมของโรงเรียน เพื่อประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนด้วยวิธีนี้ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วิชาการ

เป็นวารสารที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ เกี่ยวกับ
หลักสูตร สื่อ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์
ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษาของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ข้อความใด ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการฉบับนี้

เป็นความคิดเห็นเฉพาะของผู้เขียน ซึ่งอาจไม่ตรง

กับความคิดเห็นของคณะที่ปรึกษา

และคณะกรรมการวารสารวิชาการ

ขอเชิญชวน

ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
ร่วมส่งบทความวิชาการ ด้านการศึกษา มาลง
เผยแพร่ในวารสารวิชาการ ความยาวประมาณ
5 - 7 หน้ากระดาษ A4 ขนาดตัวอักษร 16 พอยต์
พร้อมภาพประกอบ (บรรณานุกรมอ้างอิง เฉพาะส่วน
ที่เกี่ยวข้องกับบทความเท่านั้น ไม่รับบทความ
วิทยานิพนธ์หรือบทความวิจัย)

ส่งมาได้ที่

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาคาร สพฐ.3 ชั้น 3

กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำนั่นนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

หรืออีเมล obec.journal@gmail.com

เจ้าของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ที่ปรึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นายบุญรักษ์ ยอดเพชร)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นายณรงค์ แผ้วพลสง)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นางสาวอุษณีย์ ธโนศวรรย์)

ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา

ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา

ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม

ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน

ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กองบรรณาธิการ

นางสาวนิจสุตา อภินันท์ทาภรณ์ รักษาการแทนผู้อำนวยการสำนักวิชาการ
และมาตรฐานการศึกษา

นางยุวดี อยู่สบาย ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาและส่งเสริมวิทยบริการ

นางสาวราตรี ธรรมโชติ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

นางสาววรารักษ์ ศรีแสงฉาย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ สกสศ. ลาดพร้าว

2249 ถนนลาดพร้าว แขวงสะพานสอง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร 10310

โทรศัพท์ : 0 2538 3022, 0 2538 0414 โทรสาร : 0 2539 3215

เว็บไซต์ : www.suksapan.or.th

พระบรมราโชบายด้านการศึกษา ในหลวงรัชกาลที่ 10

การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน

1. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง
2. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง – มีคุณธรรม
3. มีงานทำ – มีอาชีพ
4. เป็นพลเมืองดี

1. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง

- 1) มีความรู้ความเข้าใจต่อชาติบ้านเมือง
- 2) ยึดมั่นในศาสนา
- 3) มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์
- 4) มีความเอื้ออาทรต่อครอบครัว และชุมชนของตน

2. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง – มีคุณธรรม

- 1) รู้จักแยกแยะสิ่งที่ดี - ชอบ / ชั่ว - ตี
- 2) ปฏิบัติแต่สิ่งที่ชอบ สิ่งที่ดีงาม
- 3) ปฏิเสธสิ่งที่ไม่ดี สิ่งที่ไม่ดี
- 4) ช่วยกันสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง

3. มีงานทำ – มีอาชีพ

1) การเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัว หรือการฝึกฝนอบรมในสถานศึกษาต้องมุ่งให้เด็กและเยาวชนรักงาน สู้งาน ทำผลงานสำเร็จ

2) การฝึกฝนอบรมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรต้องมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนทำงานเป็นและมีงานทำในที่สุด

3) ต้องสนับสนุนผู้สำเร็จหลักสูตรมีอาชีพ มีงานทำ จนสามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัว

4. เป็นพลเมืองดี

1) การเป็นพลเมืองดี เป็นหน้าที่ของทุกคน

2) ครอบครัว – สถานศึกษาและสถานประกอบการ ต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี

3) การเป็นพลเมืองดีคือ “เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ต้องทำ” เช่น งานอาสาสมัครงานบำเพ็ญประโยชน์ งานสาธารณกุศลให้ทำด้วยความมีน้ำใจ และความเอื้ออาทร

ที่มา: นายเกษม วัฒนชัย. (2560). พระบรมราโชบายด้านการศึกษา รัชกาลที่ 10.

สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2560, จาก <http://www.vyouth.org/home>

